

ÇELİK YAPI SİSTEMLERİNDE SÜNEK DÜĞÜM NOKTASI TASARIMI

Ahmet Metin YILDIRIM
İnş. Yük. Mühendisi

BALKAR MÜHENDİSLİK VE MÜŞAVİRLİK A.Ş.

KASIM - 2017

1

Süneklik Kavramı

- Süneklik Kavramı
- Sünek Sistemler Üzerine
- Sünek Sistemler İçin Düğüm Noktaları

2

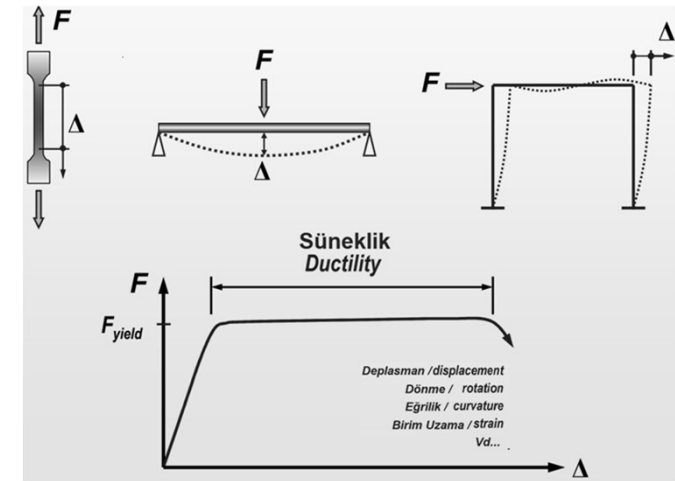
Süneklik Kavramı

Süneklik:

Dayanımda bir azalma olmaksızın yüksek elastik ötesi
şekil değiştirme yapabilme yeteneği

- Malzeme sünekliği
- Yapısal elemanların sünekliği
(Elemanlar ve bağlantıları)
- Yapısal sistem sünekliği

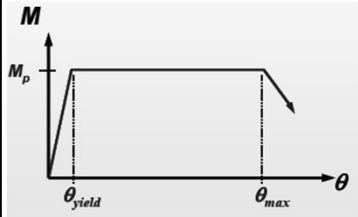
3

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

4

Sünekliğin : Kantitatif olarak tanımı

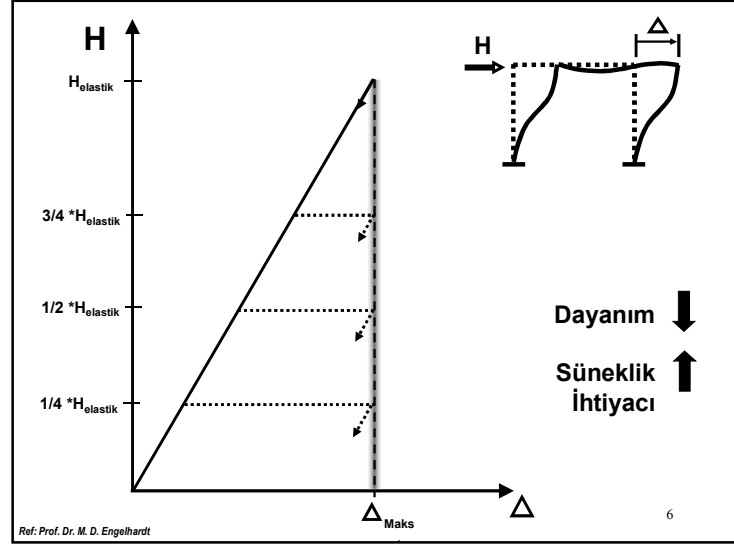
$$\mu = \frac{\theta_{max}}{\theta_{yield}} - \text{Süneklik}$$

$$\theta_p = \theta_{max} - \theta_{yield} - \text{Plastik Dönme}$$

- Süneklik μ
- Plastik Dönme Açısı θ_p

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

5

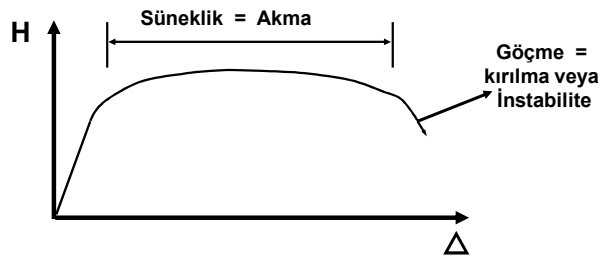

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

6

Yapılarda Süneklik : Akma

Süneklik olmayan göçme modları: Kırılma veya İstabilite

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

7

Sünek Davranışın Geliştirilmesi:

- Sigorta elemanların seçilmesi.
merkezi çaprazlı sistemlerde; çaprazlar , dış merkezli çaprazlı sistemlerde; bağ kirişi, moment aktaran çerçeve sistemlerde; kirişler
- Sigorta elemanların sünek davranacak şekilde detaylandırılması
- Sigorta elemanlar haricindeki elemanların sigorta elemanlardan daha güçlü tasarlanması

8

Çelik Yapı Sistemlerinde Sünek Düğüm Noktası Tasarımı

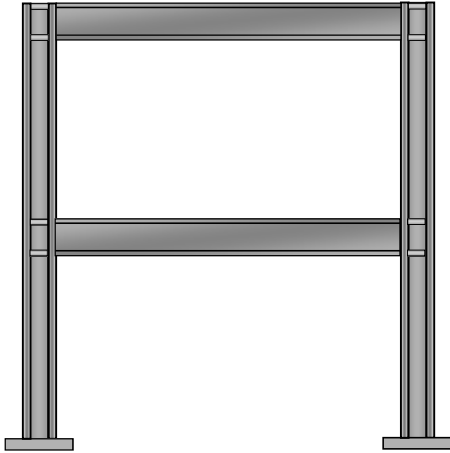
- Süneklik Kavramı
- Sünek Sistemler Üzerine
- Sünek Sistemler İçin Düğüm Noktaları

9

SÜNEK SİSTEMLER ÜZERİNE

- MOMENT AKTARAN ÇERÇEVELER
- MERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER
- DIŞMERKEZ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER
- BURKULMASI ÖNLENMİŞ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER

10

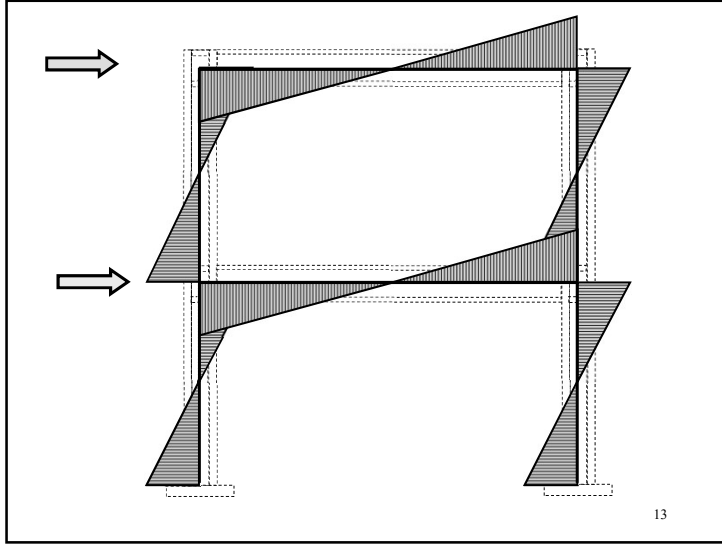
Moment Aktarı Çerçeve

11

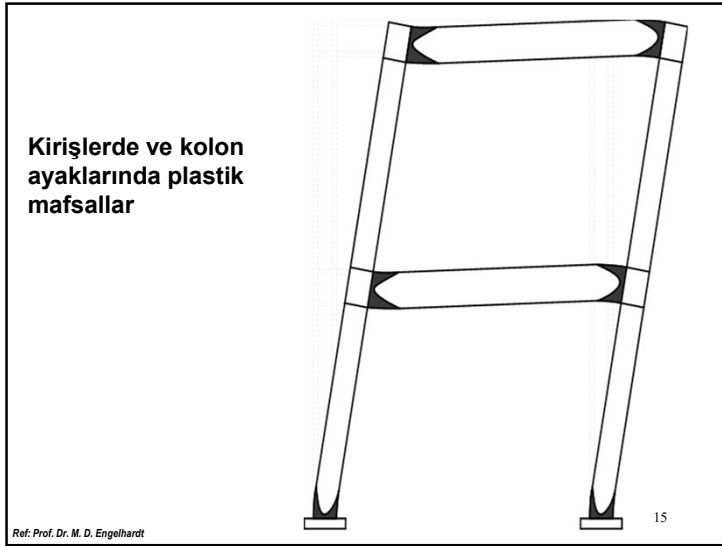
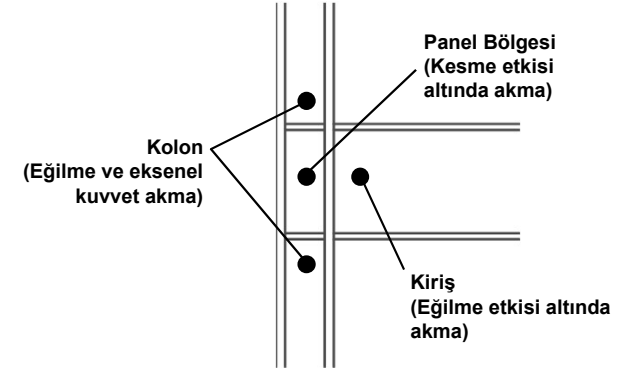

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

12

Muhtemel plastik mafsal bölgeleri

SÜNEK SİSTEMLER

- MOMENT AKTARAN ÇERÇEVELER
- MERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER
- DIŞMERKEZ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER
- BURKULMASI ÖNLENMİŞ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER

Merkezi Çaprazlı Çerçeve (MÇÇ)

Kiriş, kolon ve çaprazların bir düşey makas olarak teşkil edildiği ve bu makasın yatay etkilere karşı çalıştığı sistemlerdir.

Sünek davranışın planlandığı noktalar çaprazlar.

- Çaprazlarda çekme altında akma
- Çaprazların basınç altında burkulma (Kısıtlı sünek davranış)

Avantajları

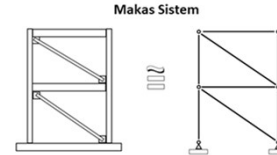
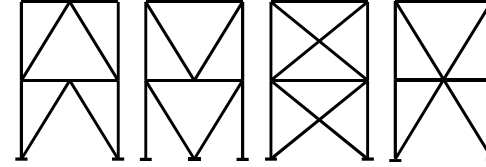
- Yüksek elastik rijitlik

Dejavantajları

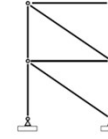
- Diğer sistemlere göre az sünek davranış kapasitesi
- Mimari problemler

17

MÇÇ tipleri

Merkezi çaprazlı sistemler düşey makaslar gibi bir modele sahiptir.

Kesme - Çaprazlar tarafından karşılanır.

Devrilme - Kolonlar ve temeller tarafından karşılanır.

18

Rafael Sabelli

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

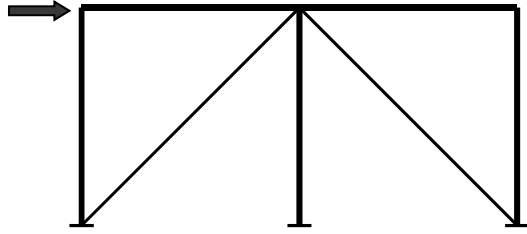
19

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

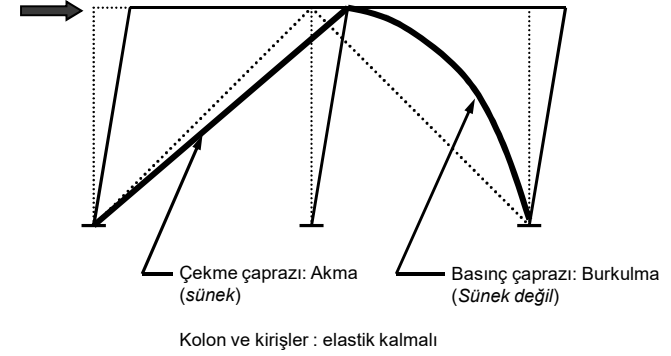
20

Deprem Etkisi Altında MÇÇ sistemlerin Elastik Ötesi Davranışı

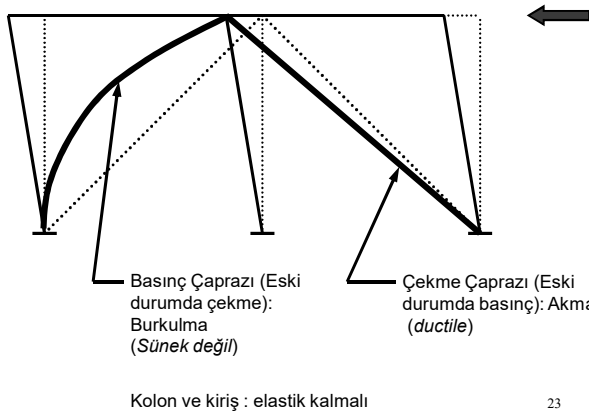
21

Deprem Etkisi Altında MÇÇ sistemlerin Elastik Ötesi Davranışı

22

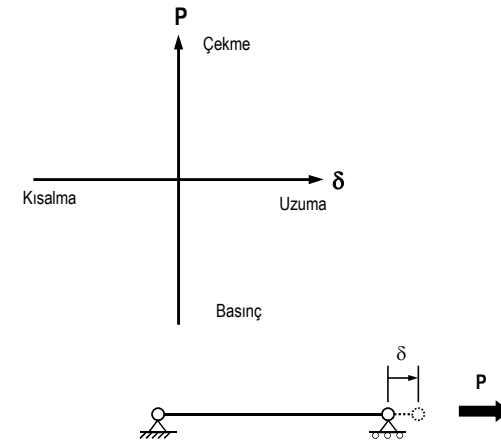
Deprem Etkisi Altında MÇÇ sistemlerin Elastik Ötesi Davranışı

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

23

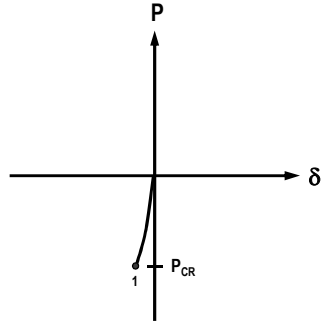
Çevrimsel Yük Altında Çaprazların Davranışı

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

24

Çevrimsel Yük Altında Çaprazların Davranışı

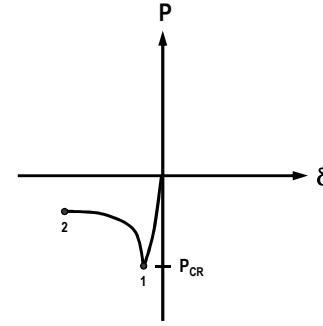

1. Çapraz maksimum taşıyabileceği aksel basınç yükü ile yüklenir. (Burkulma)

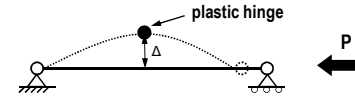

25

Çevrimsel Yük Altında Çaprazların Davranışı

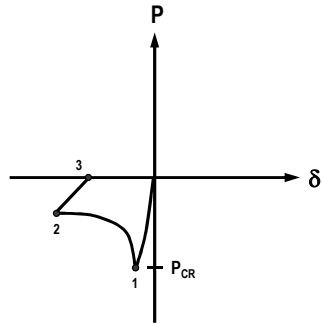

1. Çapraz maksimum taşıyabileceği aksel basınç yükü ile yüklenir. (Burkulma)
2. Basınç yüklemesine devam edilir. Basınç dayanımı hızla düşer. Eğilme mafsalı kolon ortasında oluşur. (P-Δ momenti kaynaklı).

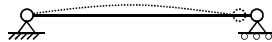

26

Çevrimsel Yük Altında Çaprazların Davranışı

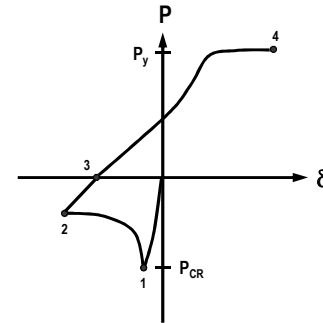

1. Çapraz maksimum taşıyabileceği aksel basınç yükü ile yüklenir. (Burkulma)
2. Basınç yüklemesine devam edilir. Basınç dayanımı hızla düşer. Plastik eğilme mafsalı eleman ortasında oluşur. (P-Δ momenti kaynaklı olarak).
3. Yük kaldırıldığında (P=0). Elemanda düzlem dışı kalıcı şekil değiştirme gözlenir.

27

Çevrimsel Yük Altında Çaprazların Davranışı

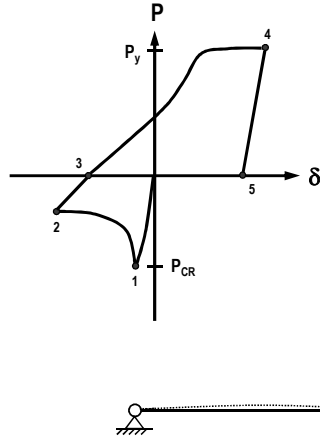

4. Çapraz çekme ile yüklenir.

28

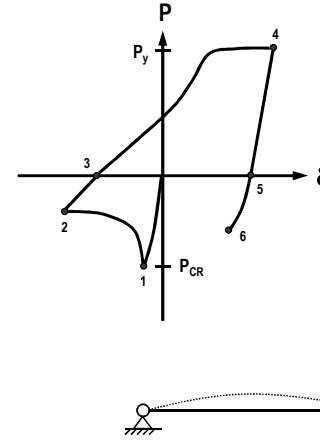
Çevrimsel Yük Altında Çaprazların Davranışı

4. Çapraz çekme ile yüklenir.
5. Yük kaldırılır. ($P=0$). Yine eleman üzerinde bir miktar kalıcı şekil değiştirme gözlenir.

29

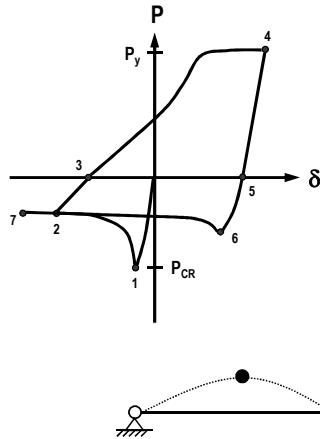
Çevrimsel Yük Altında Çaprazların Davranışı

4. Çapraz çekme ile yüklenir.
5. Yük kaldırılır. ($P=0$). Yine eleman üzerinde bir miktar kalıcı şekil değiştirme gözlenir.
6. Çapraz tekrar maksimum taşıyabileceği aksenal basınç ile yüklenir. (Burkulma). Maksimum aksenal yük bir önceki adımdan daha düşük değerdedir.

30

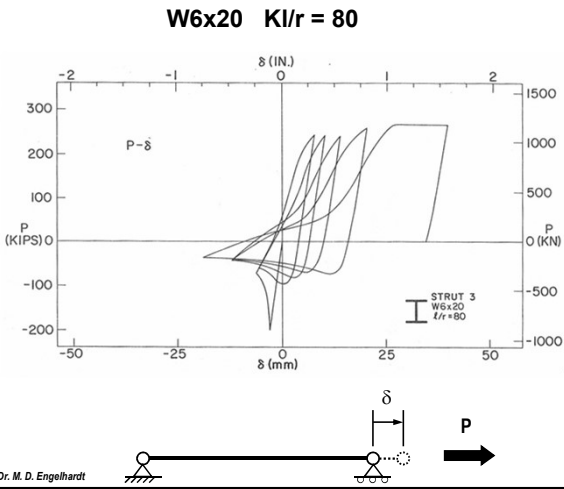
Çevrimsel Yük Altında Çaprazların Davranışı

4. Çapraz çekme ile yüklenir.
5. Yük kaldırılır. ($P=0$). Yine eleman üzerinde bir miktar kalıcı şekil değiştirme gözlenir.
6. Çapraz tekrar maksimum taşıyabileceği aksenal basınç ile yüklenir. (Burkulma). Maksimum aksenal yük bir önceki adımdan daha düşük değerdedir.
7. Basınç yüklemesine devam edilir ve eleman ortasında plastik eğilme mafsalı oluşur. ($P-\Delta$ momenti kaynaklı olarak).

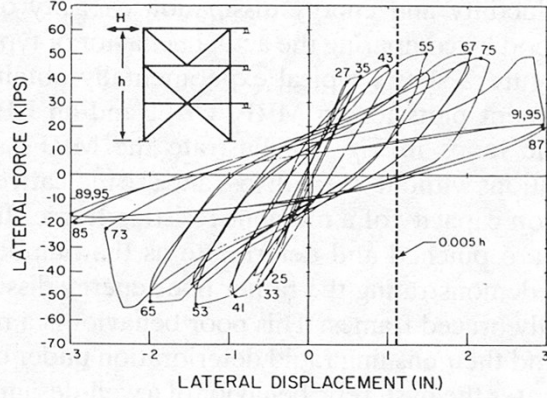
31

Çevrimsel Yük Altında Çaprazların Davranışı

32

Merkezi Çaprazlı Bir Çerçevenin Çevrimsel Yükleme Altındaki Davranışı

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

33

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

34

SÜNEK SİSTEMLER

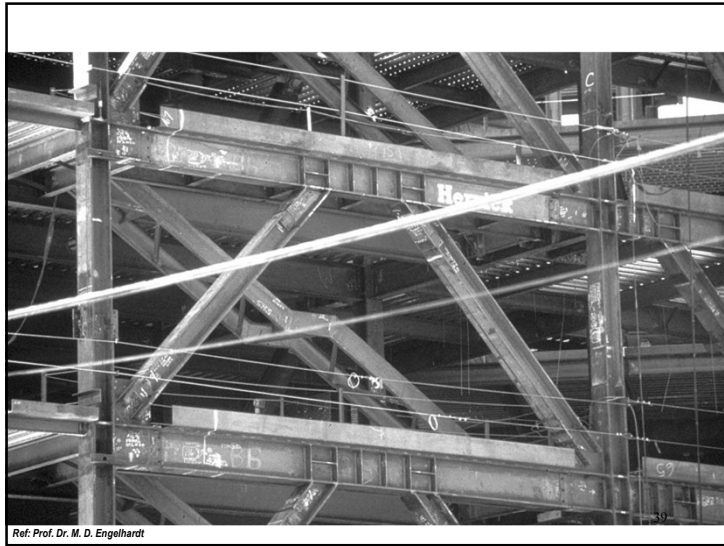
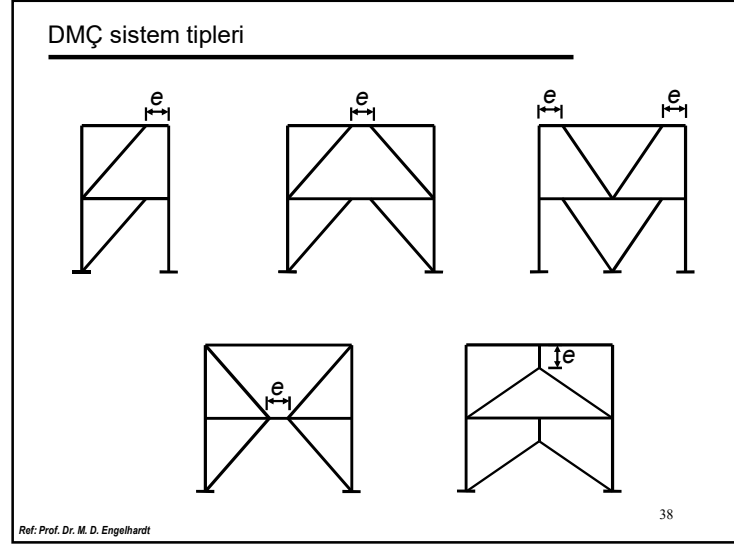
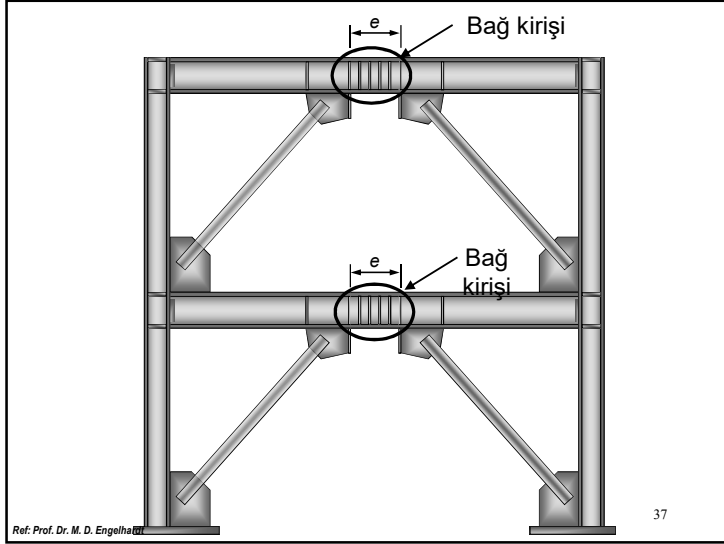
- MOMENT AKTARAN ÇERÇEVELER
- MERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER
- DIŞMERKEZ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER
- BURKULMASI ÖNLENMİŞ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER

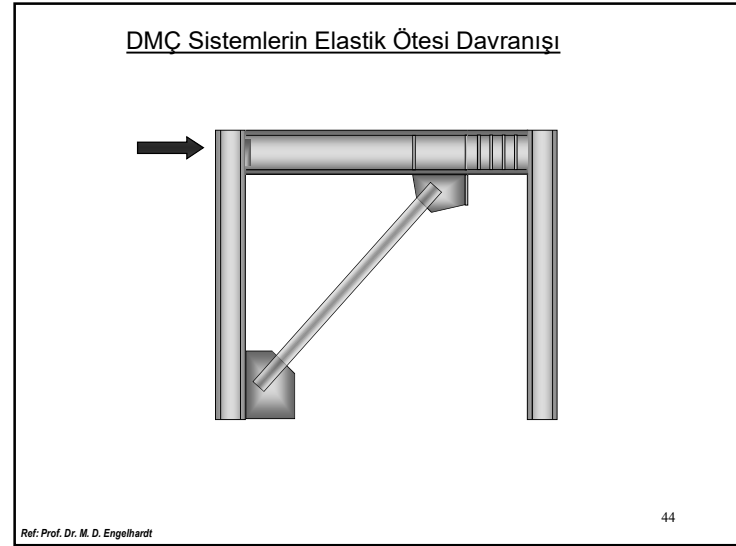
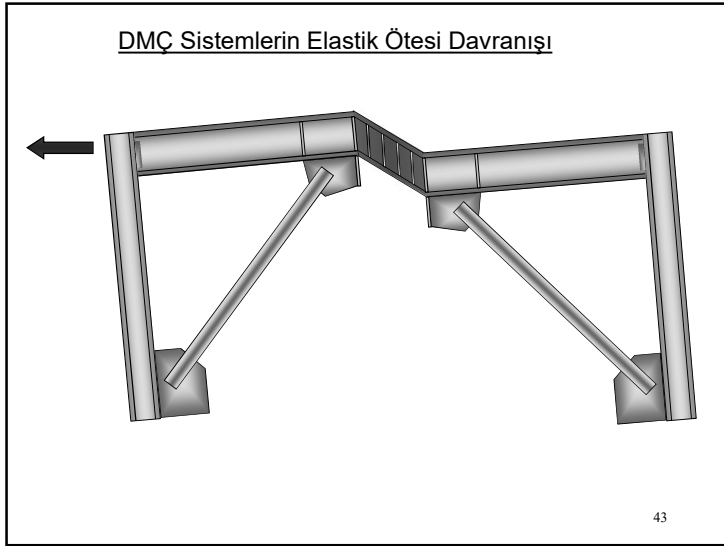
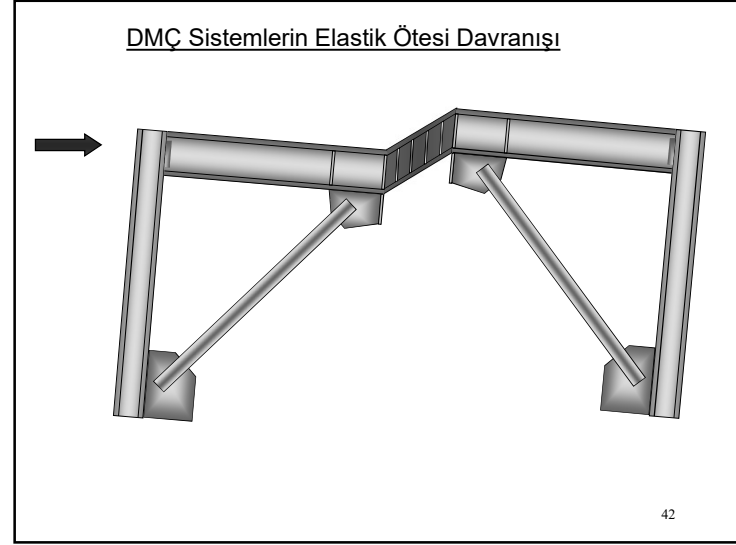
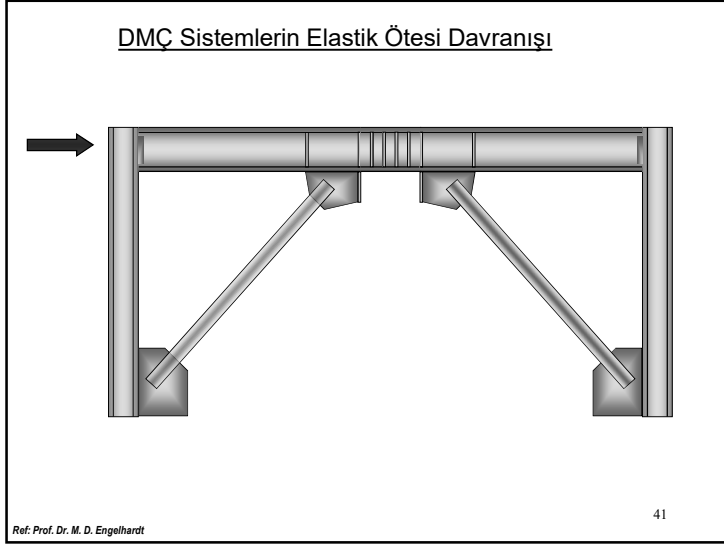
35

Dış Merkez Çaprazlı Çerçevesel

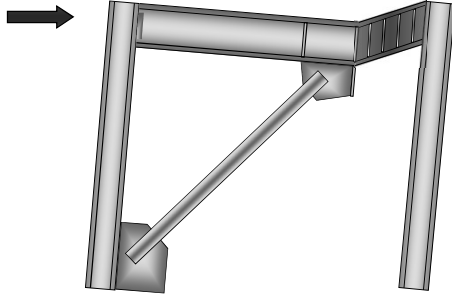
- Kiriş, kolon ve çapraz elemanlardan oluşan çerçeve sistemlerdir. Çaprazların en az bir ucu kirişten izole edilmiş bağ kirişi adı verilen kısma bağlanır.
- Yanal yük DÇÇ sistemlerde, çerçeve ve makas sistemin bir kombinasyon ile aktarılır.
- Sünek davranış bağ kirişinin elastik ötesi şekil değiştirmesi ile sağlanır.
- DÇÇ'ler yüksek düzey bir süneklilik sağlarken (Moment aktaran çerçevesel gibi), aynı zamanda ciddi bir elastik rijitlik sağlamaktadır (merkezi çaprazlı çerçevesel gibi).

36

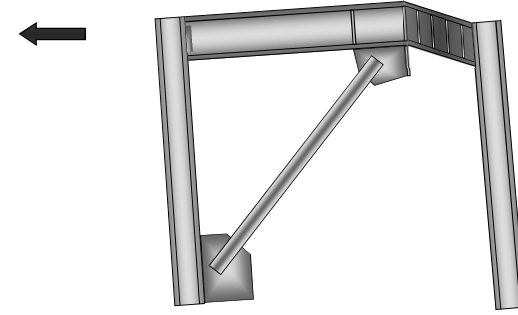

DMÇ Sistemlerin Elastik Ötesi Davranışı

45

DMÇ Sistemlerin Elastik Ötesi Davranışı

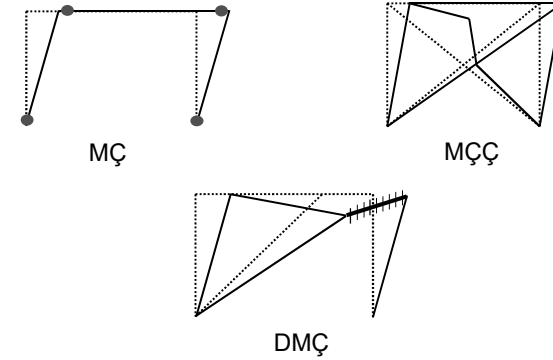
46

DMÇ Sistemlerin Elastik Ötesi Davranışı

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

47

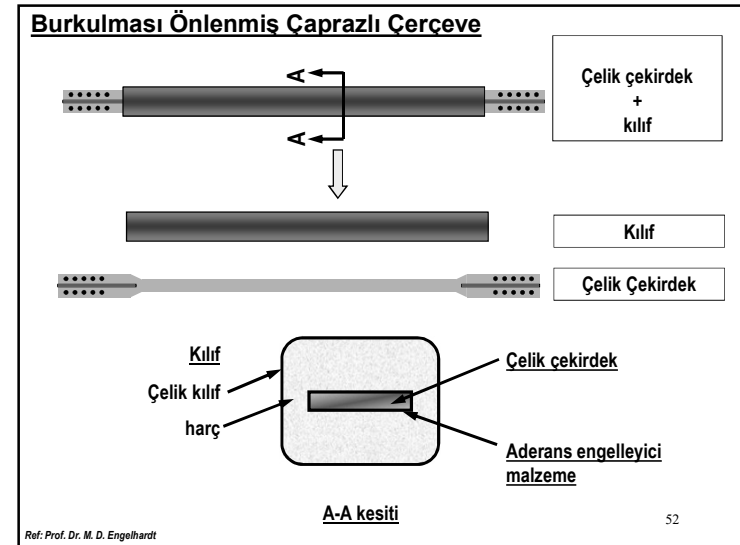
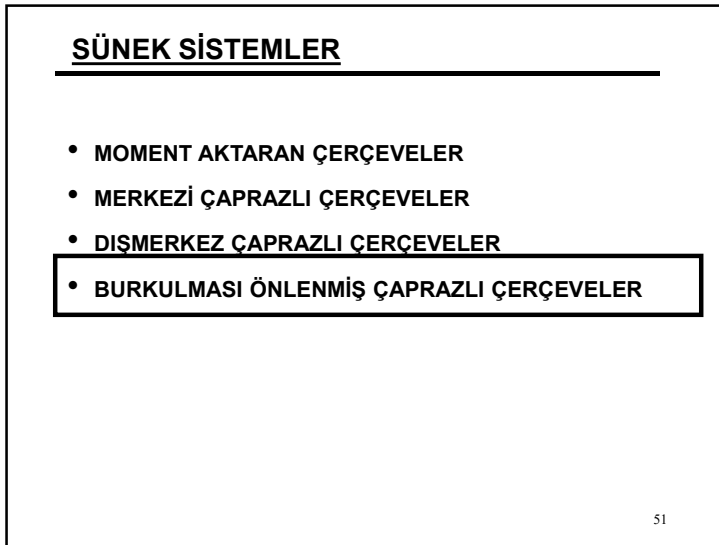
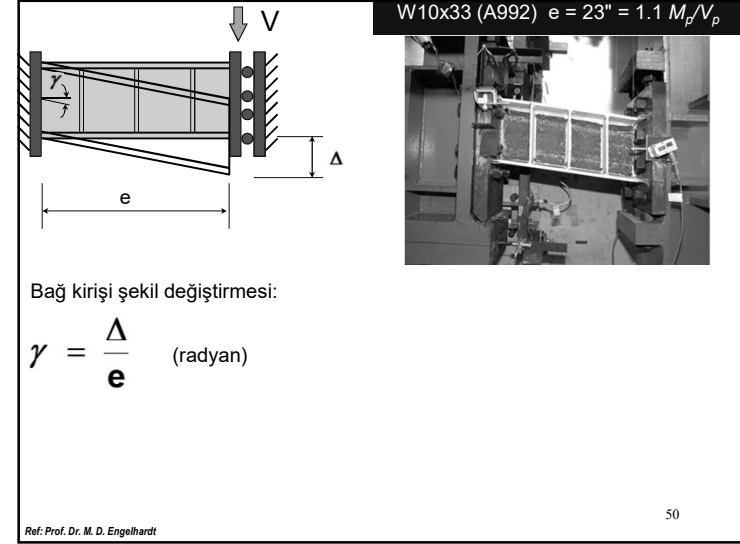
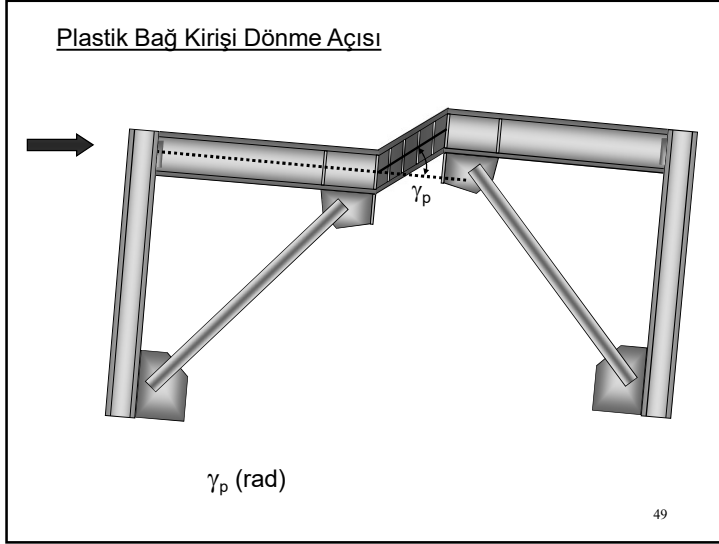

Enerji Dönüştürme Mekanizmaları

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

48

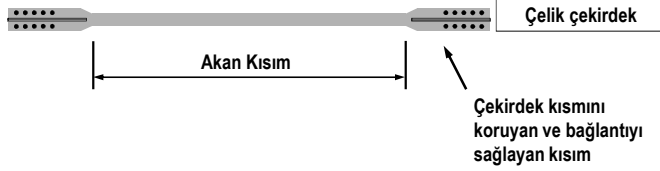

Burkulması Önlenmiş Çaprazlı Çerçeve

Kılıf çelik çekirdek ile bağlı olmadığı için

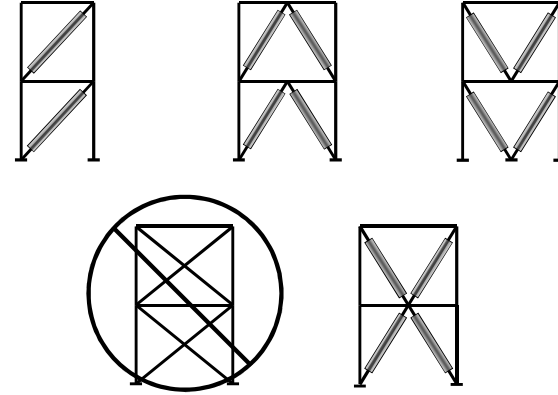
- kılıf aksenal yük almamaktadır.
- kılıf eğilme rijitliği ile burkulmaya karşı konulmaktadır.

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

53

Burkulması Önlenmiş Çaprazlı Çerçeve Tipleri

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

54

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

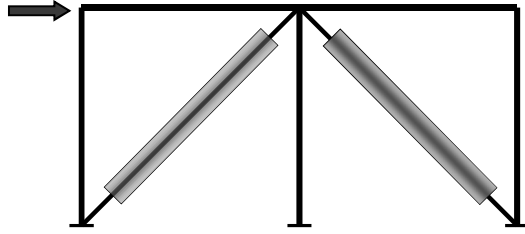
55

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

56

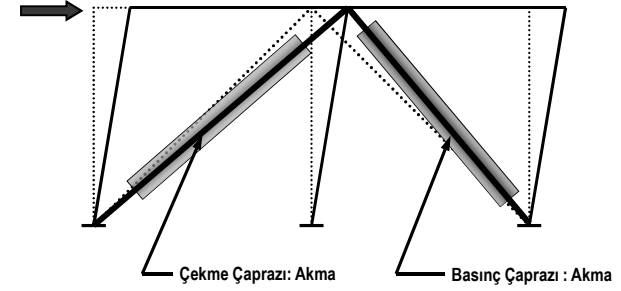
BÖÇ Sistemlerin Elastik Ötesi Davranışı

Ref. Prof. Dr. M. D. Engelhardt

57

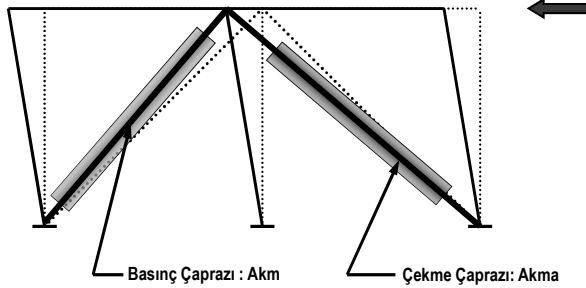
BÖÇ Sistemlerin Elastik Ötesi Davranışı

Kolon ve kiriş elastik kalmalı

58

BÖÇ Sistemlerin Elastik Ötesi Davranışı

Kolon ve kiriş elastik kalmalı

59

C1. Sineklik Düzeyi Yüksek Taşıyıcı Sistemler

C11. Deprem etkilerinin tamamının moment aktaran <i>sineklik düzeyi yüksek</i> çelik çerçevelerle karşılandığı binalar	8	3
C12. Deprem etkilerinin tamamının <i>sineklik düzeyi yüksek</i> dışmerkez veya burkulması önlenmiş merkezi çaprazlı çelik çerçeveler tarafından karşılandığı binalar	8	2.5
C13. Deprem etkilerinin tamamının <i>sineklik düzeyi yüksek</i> merkezi çaprazlı çelik çerçeveler tarafından karşılandığı binalar	5	2
C14. Deprem etkilerinin moment aktaran <i>sineklik düzeyi yüksek</i> çelik çerçeveler ile <i>sineklik düzeyi yüksek</i> dışmerkez veya burkulması önlenmiş merkezi çaprazlı çelik çerçeveler veya <i>sineklik düzeyi yüksek</i> bağ kirişli (boşluklu) betonarme perdeler tarafından birlikte karşılandığı binalar (Bkz. 4.3.4.5)	8	3
C15. Deprem etkilerinin moment aktaran <i>sineklik düzeyi yüksek</i> çelik çerçeveler ile <i>sineklik düzeyi yüksek</i> merkezi çaprazlı çelik çerçeveler veya <i>sineklik düzeyi yüksek</i> boşluksuz betonarme perdeler tarafından birlikte karşılandığı binalar (Bkz. 4.3.4.5)	6	2.5
C16. Deprem etkilerinin tamamının çatı düzeyindeki bağlantılan mafsallı olan ve yüksekliği 12 m'yi geçmeyen <i>sineklik düzeyi yüksek</i> çelik kolonlar tarafından karşılandığı tek katlı binalar	4	2

TBDY_2018 (Taslak)

60

SÜNEK SİSTEMLER İÇİN DÜĞÜM NOKTALARI

- SÜNEKLİK KAVRAMI
- SÜNEK SİSTEMLER ÜZERİNE
- SÜNEK SİSTEMLER İÇİN DÜĞÜM NOKTALARI

61

SÜNEK SİSTEMLER İÇİN DÜĞÜM NOKTALARI

- GENEL KAVRAMLAR
- MOMENT AKTARAN ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- MERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- DIŞMERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- KOLON EKLERİ

62

SÜNEK SİSTEMLER İÇİN DÜĞÜM NOKTALARI

Genel Kavramlar

- Yükler ve yük birleşimleri
- Arttırılmış etkiler
- Korunmuş Bölgeler
- Deprem Kuvveti Taşıyıcı Sistemlerin Birleşimleri için Genel Kurallar (TDBY - 2018 Taslak)

63

GENEL KAVRAMLAR

Yükler ve Yük Birleşimleri

$$1.2G + Q + 0.2S + E_d^{(H)} + 0.3E_d^{(Z)}$$

$$0.9G + H + E_d^{(H)} - 0.3E_d^{(Z)}$$

$$E_d^{(H)} = \pm E_d^{(X)} \pm 0.3E_d^{(Y)}$$

$$E_d^{(H)} = \pm 0.3E_d^{(X)} \pm E_d^{(Y)}$$

$$E_d^{(Z)} = (2/3)S_{DS}G$$

9.2.6. Dayanım Fazlalığı Katsayısı ile Büyütülen Deprem Etkileri

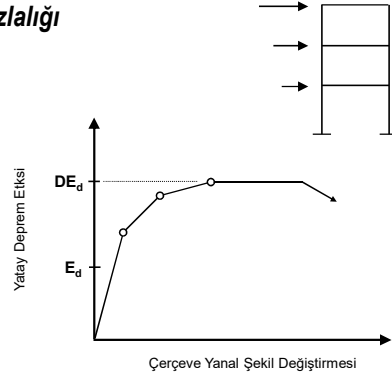
Bu bölümün ilgili maddelerinde açıklandığı yerlerde, çelik yapı elemanları ile birleşim ve ek detaylarının gerekli dayanımları, deprem etkilerinin *dayanım fazlalığı katsayısı D* ile çarpılarak büyütülmesiyle belirlenen iç kuvvetlerin 9.2.5'te tanımlanan yük birleşimlerinde kullanılmasına elde edilecektir. Ancak bu iç kuvvetler, *kapasite tasarımı ilkesi* nin gereği olarak, pekileşme ve malzeme dayanımı artışı etkileri de gözönüne alınarak tanımlanan *akona* (mekanizma) durumu ile uyumlu iç kuvvetlerden daha büyük alınmayacaktır. *D* dayanım fazlalığı katsayıları, taşıyıcı sistemlerin türlerine ve süneklik düzeylerine bağlı olarak Tablo 4.1'de verilmiştir.

TBDY_2018 (Taslak)

64

GENEL KAVRAMLAR

Dayanım Fazlalığı

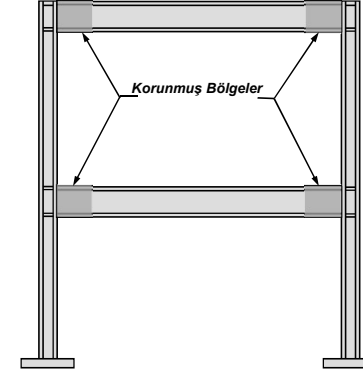
Arttırılmış deprem etkileri DE_d , çerçevenin plastik yanıl dayanımını tahmini olarak belirlemek adına kullanılan bir kavramdır.

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

65

GENEL KAVRAMLAR

Moment Aktaran Çerçevesler için Korunmuş Bölgeler

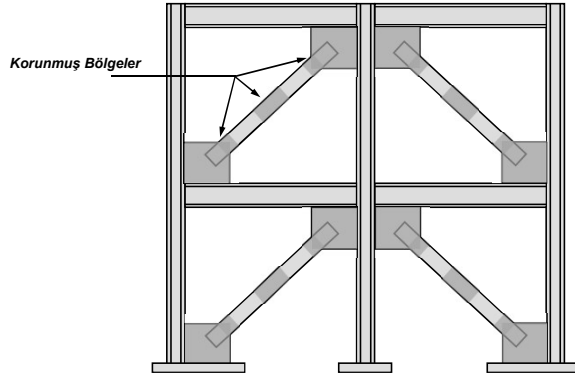

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

66

GENEL KAVRAMLAR

Merkezi Çaprazlı Çerçevesler için Korunmuş Bölgeler

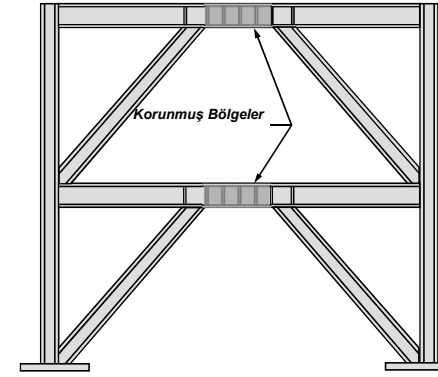

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

67

GENEL KAVRAMLAR

Dış Merkezi Çaprazlı Çerçevesler için Korunmuş Bölgeler

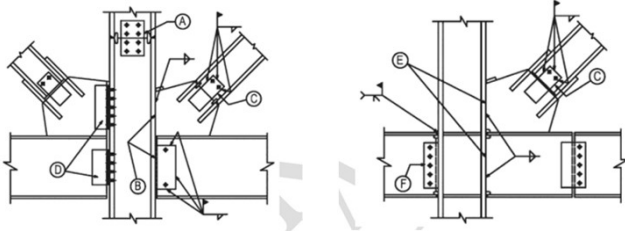

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

68

GENEL KAVRAMLAR

EK 9A – DEPREM KUVVETİ TAŞIYICI SİSTEMLERİN BİRLEŞİMLERİNDE GENEL KOŞULLAR

Şekil 9A.1

9A.1 – Bulonlar ve kaynaklar arasında aynı kuvvetin paylaşımının önlenmesi amacıyla, tipik birleşim ve ek detaylarında (Şekil 9A.1) uyulması gereken esaslar aşağıda verilmiştir.

69

TBDY_2018 (Taslak)

GENEL KAVRAMLAR

A. Gövdenin bulonlu, başlıkların kaynaklı bağlantısında, gövde birleşimi sadece kesme kuvveti, başlıkların kaynaklı birleşimleri ise kolon eksenel kuvveti (çekme veya basınç) ve eğilme momentleri gözönüne alınarak boyutlandırılmalıdır.

B. Yerinde kaynaklı çapraz-kiriş-kolon birleşimlerinde, çapraz elemandaki kuvvetin düşey bileşeni, düğüm noktası levhası-kolon başlığı ve kiriş gövdesi-kolon başlığı arasındaki kaynaklı birleşimlere uygun şekilde dağıtılmalıdır. Kiriş gövdesinde montaj bulonları kullanılabilir.

C. Çapraz-düğüm noktası levhası birleşimlerinde, başlıklar ve gövdedeki kaynaklar çaprazın eksenel kuvvetine göre boyutlandırılmalıdır. Montaj amaçlı bulon kullanılabilir.

D. Bulonlu çapraz-kiriş-kolon birleşimlerinde, çapraz elemandaki kuvvetin yatay ve düşey bileşenleri, düğüm noktası levhası-kolon başlığı ve kiriş gövdesi-kolon başlığı arasındaki bulonlu birleşimlere uygun şekilde dağıtılmalıdır.

E. Atölye kaynaklı çapraz-kiriş-kolon birleşimlerinde, çapraz elemandaki kuvvetin düşey bileşeni, düğüm noktası levhası-kolon başlığı ve kiriş gövdesi-kolon başlığı arasındaki kaynaklı birleşimlere uygun şekilde dağıtılmalıdır.

F. Moment aktaran kiriş-kolon birleşimlerinde, bulonlu gövde birleşimi kesme kuvveti dikkate alınarak, kaynaklı başlıklar ise eğilme momentleri ve eksenel kuvvetler altında boyutlandırılmalıdır.

70

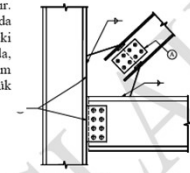
TBDY_2018 (Taslak)

GENEL KAVRAMLAR

9A.2. Bulonlar ve kaynaklar, 9.2.3.5'te belirtildiği gibi, birleşimdeki bir kuvveti veya bir kuvvetin bileşenini paylaşacak şekilde birarada kullanılamazlar. Kuvvet paylaşımı bakımından uygun olmayan bulonlu ve kaynaklı birleşimlerde (Şekil 9A.2) karşılaşılan durumlar aşağıda açıklanmıştır.

A. Gövdenin bulonlu, başlıkların kaynaklı bağlantısında, bulonlar ve kaynaklar, çaprazdaki eksenel kuvveti birlikte aktaracak şekilde kullanılamazlar.

B. Kolon yüzüne düğüm noktası levhasının kaynaklı, kiriş gövdesinin ise bulonlu bağlanması halinde yük aktarımı, kolon yüzüne bağlantının tamamı kaynaklı veya bulonlu birleşimlerden oluşması durumuna göre farklı olacaktır. Böyle bir durumda, kolon yüzündeki kaynaklı düğüm noktası levhası birleşimi, çapraz elemandaki kuvvetin düşey bileşeni ve kirişteki düşey mesnet tepkisinin toplamını aktarma eğiliminde olacaktır. Aynı zamanda, yatay kuvvetin kiriş gövdesindeki bulonlu birleşimle kolona aktarılması da daha rijit olan kaynaklı düğüm noktası levhası birleşimleri nedeniyle önlenecek ve böylece düğüm noktası levhası-kiriş başlığı kaynaklı birleşimi, çaprazdaki kuvvetin tüm yatay bileşenini de aktarma eğiliminde olacaktır. Böylece, kiriş-kolon-çapraz birleşiminde kolona aktarılması gereken kuvvetler büyük oranda düğüm noktası levhasının kolon yüzüne kaynaklı bağlantısı ile aktarılacak ve kiriş gövdesindeki kayma levhası kuvvet aktaramayacaktır. Bu durumda, birleşimin dengesi dikkate alındığında, kiriş ve kolonlarda ilave momentler oluşacak ve bu momentleri aktarabilmek için düğüm noktası levhası-kolon yüzü ve düğüm noktası levhası-kiriş başlığındaki kaynaklara daha büyük kuvvetler etkiyecektir.

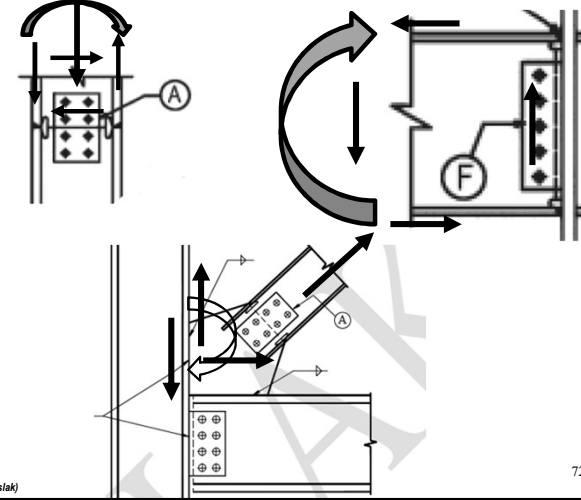

Şekil 9A.2

71

TBDY_2018 (Taslak)

GENEL KAVRAMLAR

72

TBDY_2018 (Taslak)

SÜNEK SİSTEMLER İÇİN DÜĞÜM NOKTALARI

- GENEL KAVRAMLAR
- **MOMENT AKTARAN ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI**
- MERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- DIŞMERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- KOLON EKLERİ

73

MOMENT AKTARAN ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI

- Tasarım Gereklilikleri
- Norridge Depremi ve Sonuçları Üzerine
- Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar
- Kolon Panel Bölgesi
- Süreklilik Levhaları
- Yanal Stabilite

74

Tasarım Gereklilikleri

Kolon kiriş bağlantıları temelde aşağıdaki 3 noktayı sağlamalıdır.

(a) Birleşim en az 0.04 radyan *görelî kat ötelemesi açısı*'nı (görelî kat ötelemesi/kat yüksekliği) sağlayabilecek kapasitede olacaktır. Bunun için, deneysel ve/veya analitik yöntemlerle geçerliliği kanıtlanmış olan detaylar kullanılacaktır. Geçerliliği kanıtlanmış olan çeşitli bulonlu ve kaynaklı birleşim detayı örnekleri ve bunların uygulama sınırları **Ek 9B**'de verilmiştir.

(b) Birleşimin kolon yüzündeki M_{uc} *gerekli eğilme momenti dayanımı*, **Ek 9B**'de tanımlanan detayda, düğüm noktasına birleşen kirişin olası plastik eğilme momenti, M_p ile kiriş ucundaki olası plastik mafsalin yeri dikkate alınarak, **Denk.(9.11)** ile hesaplanacak eğilme momenti dayanımından daha az olmayacaktır.

$$M_{uc} = M_{pr} + V_{uc} l_h \quad (9.11)$$

Gerekli eğilme momenti dayanımının belirlenmesinde, kirişin plastik mafsal ve kolon yüzü arasındaki bölümleri için, düşey yüklerden gelen ilave eğilme momentinin katkısı da dikkate alınabilir.

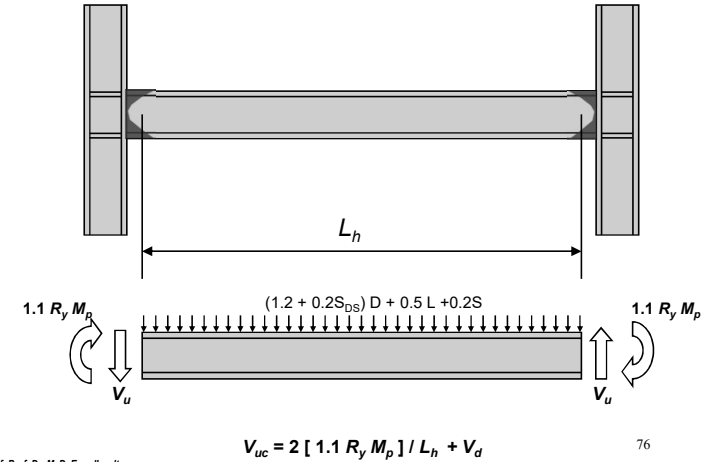
(c) Birleşimin boyutlandırılmasında kullanılacak V_{uc} kesme kuvveti, akma (mekanizma) durumu esas alınarak belirlenen kesme kuvveti ile kiriş ucundaki plastik mafsal noktalarında $(1.2G + 0.5Q + 0.2S)$ yük birleşimi altında hesaplanacak kesme kuvveti toplanarak **Denk. (9.12)** ile elde edilecektir. *Gerekli kesme kuvveti dayanımının* belirlenmesinde, kirişin plastik mafsal ve kolon yüzü arasındaki bölümleri için, düşey yüklerden gelen ilave kesme kuvvetinin katkısı da dikkate alınabilir.

$$V_{uc} = V_d \pm (M_{pr} + M_{pj}) / l_h \quad (9.12)$$

TBDY, 2018 (Tasınak)

Tasarım Gereklilikleri

Kolon-kiriş bağlantı için gerekli kesme dayanımının bulunması

76

Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

Hasar sebepleri : Tasarımsal Faktörler

Gerilme ve birim uzamaların kiriş başlık kaynaklarında çok yüksek olması

- Kiriş kesme bağlantısının moment ve kesme etkilerinin aktarımında uygun olmayan davranışı
- Kaynak ulaşım deliği etkisi
- Kolon başlığındaki eğilmenin etkisi
- Diğer faktörler

77

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

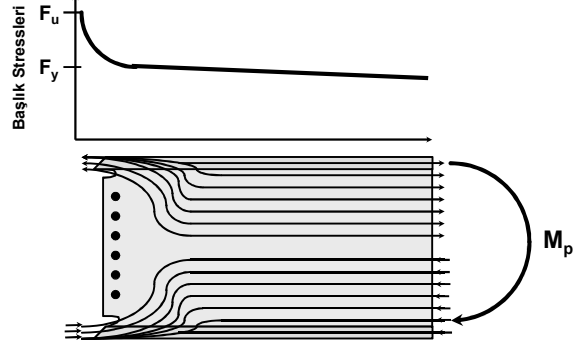
Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

- Ocak 17, 1994
- Büyüklük = 6.8
- Merkez üssü : Northridge - San Fernando Valley (Los Angeles bölgesi)
- Ölüm : 58
- Hasar : \$20 Milyar
- Sylmar: 0.91g H 0.60g V
- Sherman Oaks: 0.46g H 0.18g V
- Granada Hills: 0.62g H 0.40g V
- Santa Monica: 0.93g H 0.25g V
- North Hollywood: 0.33g H 0.15g V

78

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

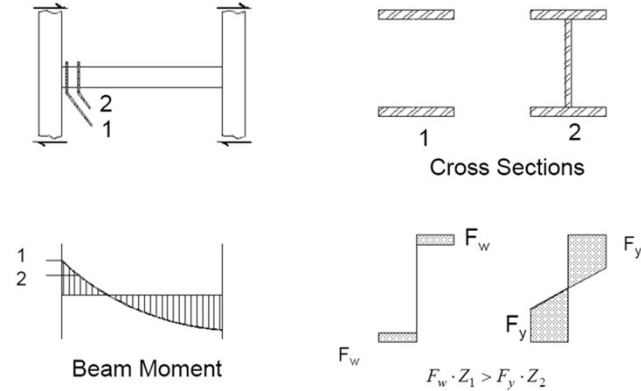

Moment sebebiyle oluşan gerilmelerin, gövde bağlantısı nedeni ile düzgün yayılmama durumu

79

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

80

Rafael Sabelli

Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

Başlıklarda artan gerilme sebebiyle başlıkta oluşan kesme gerilmeleri

V_{flange}

Gerilme Konstrasyonu:

- Kaynak ulaşım deliği
- Başlıkta kesme kuvveti
- Gövde bağlantısının moment aktarımına yetersiz katkısı

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

81

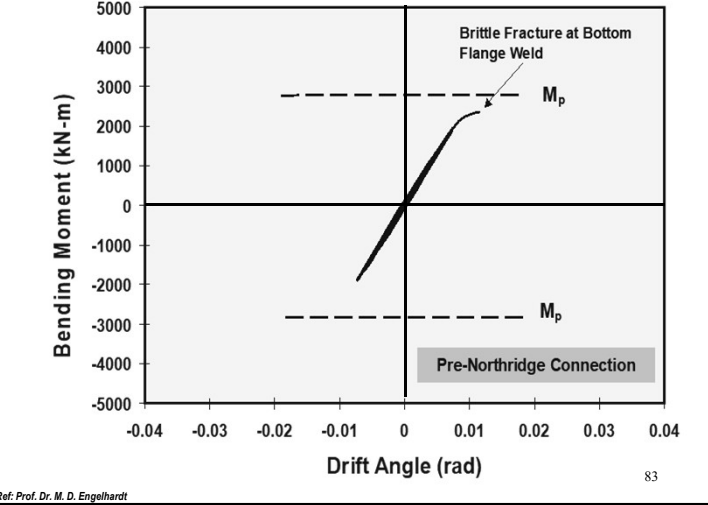
Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

Geliştirilmiş Kaynak Ulaşım Deliği

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

82

Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

Kaynaklı Bağlantılarda Northridge Depreminden Sonra Gözlenen Tipik Hasarlar

- complete fracture at weld-column interface
- complete fracture prop'tg up the column flange
- partial fracture prop'tg up the column flange
- fracture through weld metal
- fracture across beam flange at toe of weld
- lamellar tearing in column flange
- fracture across column flange (horiz'l or inclined)
- fracture across column flange and part of web

Ref: Prof. Dr. H. Krawinkler

84

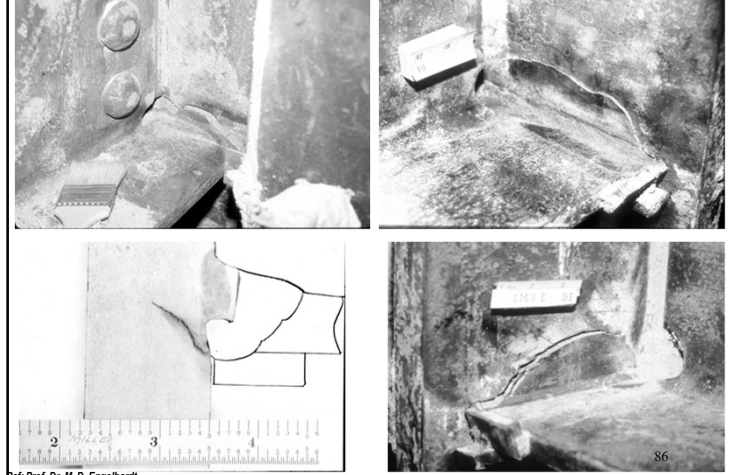
Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

85

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

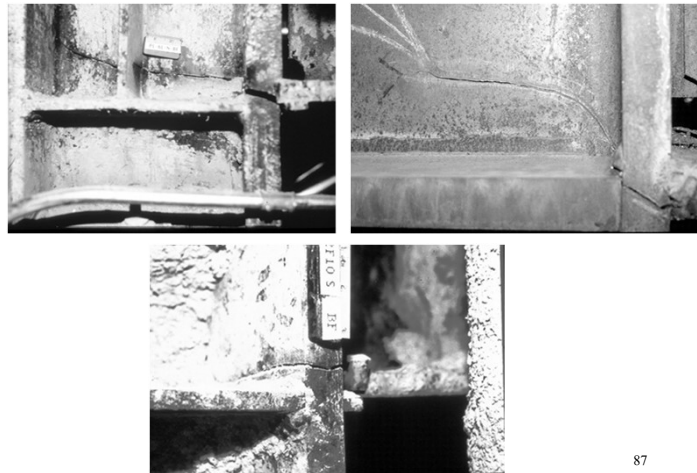
Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

86

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

87

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

Hasar Gözlemleri

- Birçok çelik moment aktaran çerçeveye sahip binalarda kolon kiriş bağlantılarında hasar gözlenmiştir.
- Çelik çerçevelerde toptan göçme gözlenmemiştir.
- Tipik Hasarlar:
  - Küt kaynaklarda kırılma
  - Kolon başlıklarında "divot" kırılması
  - Kolon başlığında başlayan ve gövdeye ilerleyen

Kaynaklarda gözlenen zaaf lar

- Düşük tokluğa sahip kaynak metal
- Düşük kalite
- Besleme levhası kaynaklı hasarlar

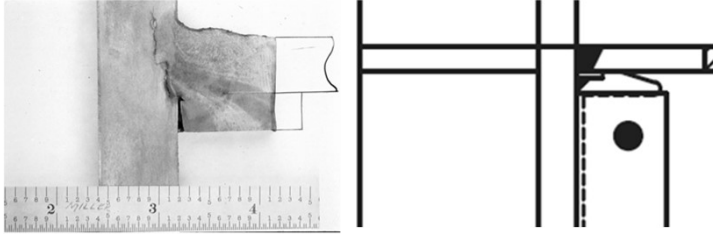
88

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

Kaynak destek levhasından kaynaklanan hatalar ve zorluklar:

- Çentik etkisi
- Kaynak kontrol zorluğunun artması

Ref. Prof. Dr. M. D. Engelhardt **Problem**

Çözüm

89

Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

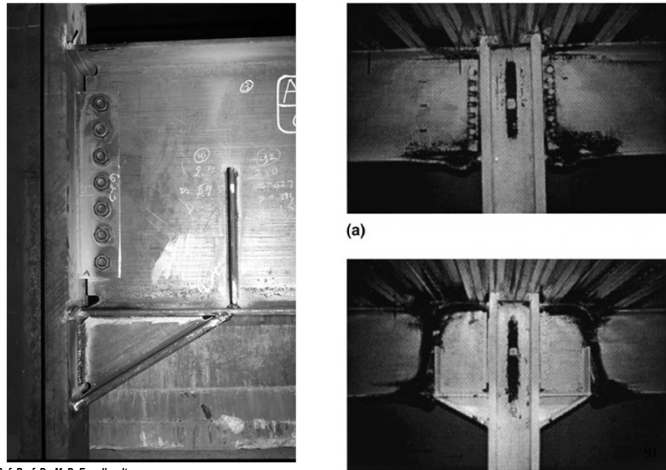
Hasar Görmüş Bağlantılar için Güçlendirme Önerileri

Ref. Prof. Dr. M. D. Engelhardt

90

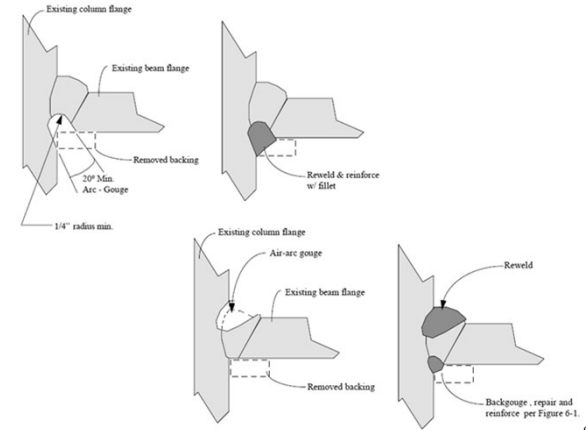
Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

Ref. Prof. Dr. M. D. Engelhardt

Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

Kaynak Hasarları için Örnek Onarım

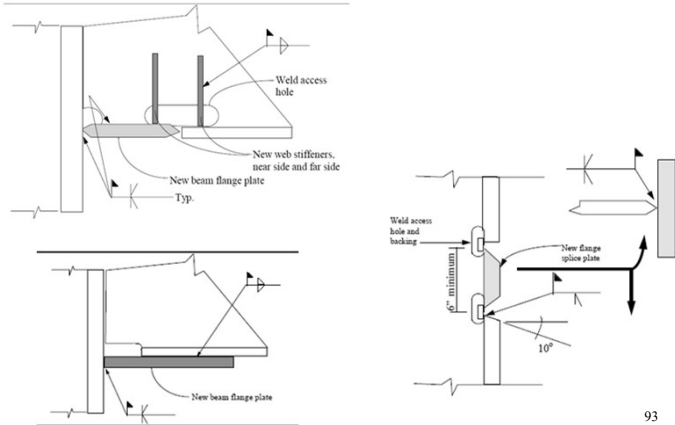

FEMA 267

92

Northridge Depremi ve Sonuçları Üzerine

Hasar Görmüş Kiriş Kolon Başlıkları için Örnek Onarım

FEMA 267

93

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

ANSI/AISC 358-16
An American National Standard

Prequalified Connections for Special and Intermediate Steel Moment Frames for Seismic Applications

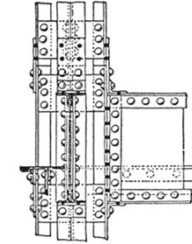
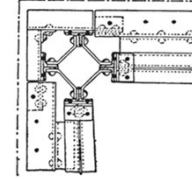
May 12, 2016

Supersedes ANSI/AISC 358-10, ANSI/AISC 358-11, ANSI/AISC 358-14
and all previous versions

Approved by the Connection Prequalification Review Panel

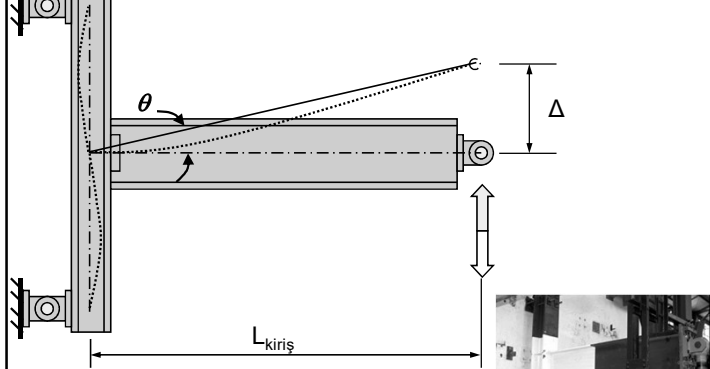
AMERICAN INSTITUTE OF STEEL CONSTRUCTION
130 East Randolph Street, Suite 2000, Chicago, Illinois 60601
www.aisc.org

94

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

Tipik dış aks kolon – kiriş bağlantısı deney numunesi

$$\text{Görelî kat ötelemesi dönme açısı } \theta = \frac{\Delta}{L_{\text{kiriş}}}$$

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

95

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

Test gereklilikleri- Yükleme geçmişi

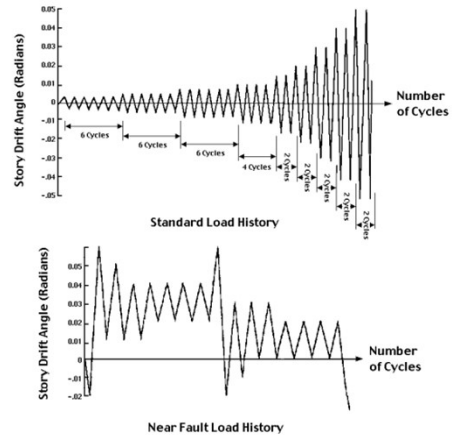
- 6 çevrim $\theta = \pm 0.00375$ rad.
- 6 çevrim $\theta = \pm 0.005$ rad.
- 6 çevrim $\theta = \pm 0.0075$ rad.
- 4 çevrim $\theta = \pm 0.01$ rad.
- 2 çevrim $\theta = \pm 0.015$ rad.
- 2 çevrim $\theta = \pm 0.02$ rad.
- 2 çevrim $\theta = \pm 0.03$ rad.
- 2 çevrim $\theta = \pm 0.04$ rad.

Görelî kat ötelemesi
dönme açısı θ

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

96

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

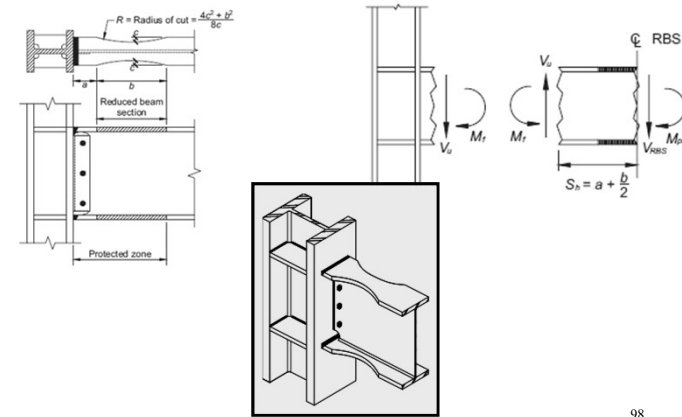

FEMA 355

97

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

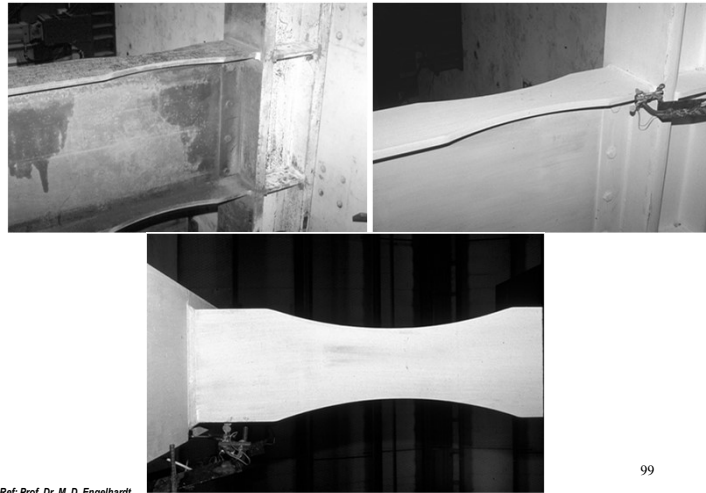
Azaltılmış En Kesitli Birleşim Detayı (RBS):

AISC 358-16

98

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

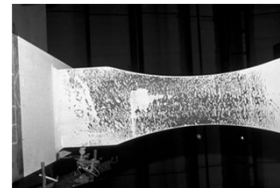
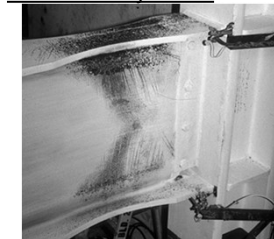
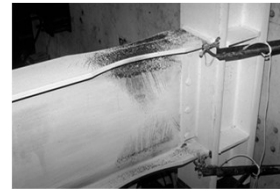
Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

99

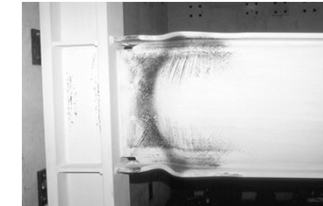
Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

$\theta \cong 0.02$ radyan.....

$\theta \cong 0.03$ radyan.....

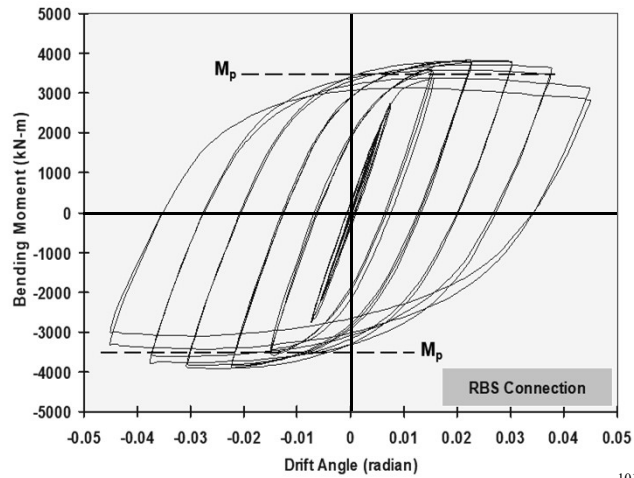
$\theta \cong 0.04$ radyan.....

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

100

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

101

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

Alın Levhali Birleşim:

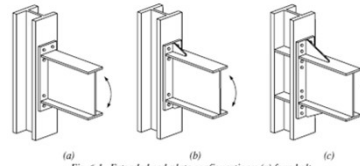

Fig. 6.1. Extended end-plate configurations: (a) four-bolt unstiffened, 4E; (b) four-bolt stiffened, 4ES; (c) eight-bolt stiffened, SES.

TABLE 6.3
Summary of Four-Bolt Extended Stiffened End-Plate Geometry and Yield-Line Mechanism Parameter

Case	Yield-Line Mechanism Parameter	Bolt Force Model
Case 1 (4E)	$\frac{1}{2} \left(\frac{b_f}{d} + \frac{b_f}{d} \right) \left(\frac{b_f}{d} + \frac{b_f}{d} \right) \left(\frac{b_f}{d} + \frac{b_f}{d} \right)$	$\frac{1}{2} (F_u A_s + F_u A_s)$
Case 2 (4ES)	$\frac{1}{2} \left(\frac{b_f}{d} + \frac{b_f}{d} \right) \left(\frac{b_f}{d} + \frac{b_f}{d} \right) \left(\frac{b_f}{d} + \frac{b_f}{d} \right)$	$\frac{1}{2} (F_u A_s + F_u A_s)$
Case 3 (SES)	$\frac{1}{2} \left(\frac{b_f}{d} + \frac{b_f}{d} \right) \left(\frac{b_f}{d} + \frac{b_f}{d} \right) \left(\frac{b_f}{d} + \frac{b_f}{d} \right)$	$\frac{1}{2} (F_u A_s + F_u A_s)$

Fig. 6.6. Typical view of design details.

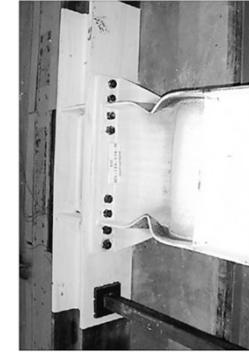

Photo courtesy of Professor Thomas Murray, Virginia Tech

AISC 358-16

102

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

FIGURE 3.7. FOUR BOLT EXTENDED UNSTIFFENED CONNECTION AFTER TESTING (4E-1.25-1.5-24)

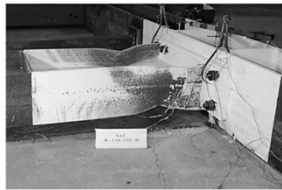
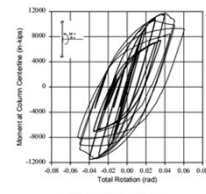
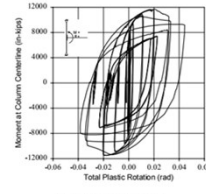

FIGURE 3.8. FOUR BOLT EXTENDED UNSTIFFENED CONNECTION AFTER TESTING SHOWING DETAIL OF BEAM FLANGE (4E-1.25-1.5-24)

a) Moment vs. Total Rotation

b) Moment vs. Plastic Rotation

FIGURE 3.6. FOUR BOLT EXTENDED UNSTIFFENED MOMENT ROTATION RESPONSE (4E-1.25-1.5-24)

Photo courtesy of Professor Thomas Murray, Virginia Tech

103

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

Bulunlu Başlık Levhali Birleşim (BFP):

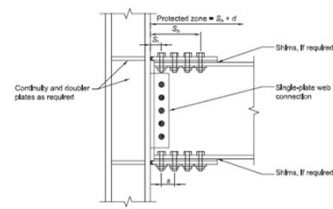

Fig. 7.1. Bolted flange plate moment connection.

(a) Fracture Location

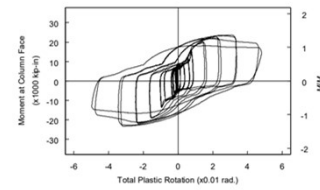

Figure 3.9 Specimen BFP-1: Beam Moment versus Total Plastic Rotation

(b) Close-up

AISC 358-16 & E. POPOV PEER Report

104

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

Kaynaklı Kolon- Kiriş Bağlantısı:

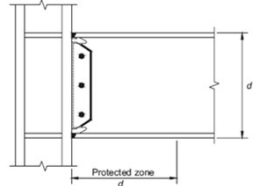

Fig. 8.1. WUF-W moment connection.

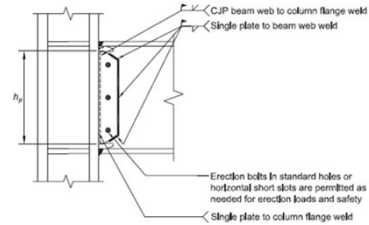

Fig. 8.2. General details of beam web-to-column flange connection.

AISC 358-16

105

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

Kaiser Bulonlu Braket Kolon- Kiriş Bağlantısı:

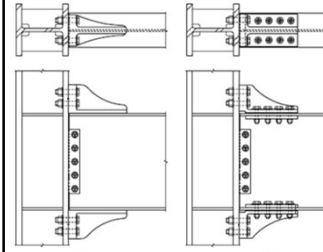

Fig. 9.1. Kaiser bolted bracket connection.
(a) W-series connection; (b) B-series connection.

AISC 358-16

106

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

Conxtech Kolon- Kiriş Bağlantısı:

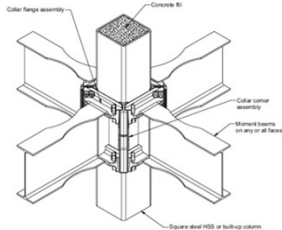
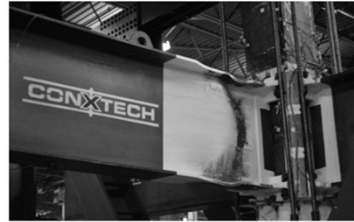
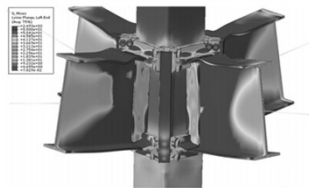

Fig. 10.1. Assembled ConxTech moment connection.

TECHNICAL SUMMARIES:
RESISTANCE TO PROGRESSIVE COLLAPSE

AISC 358-16

107

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

Yanal Levhalı Kolon-Kiriş Bağlantısı(Side Plate Connection):

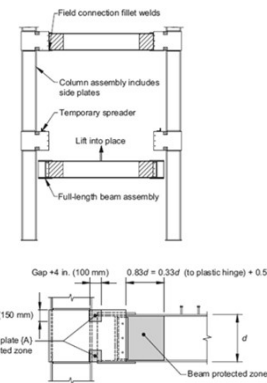

Fig. 11.6. Location of beam and side plate protected zones (one-sided connection shown).

AISC 358-16

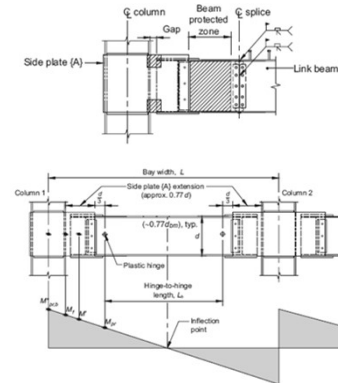
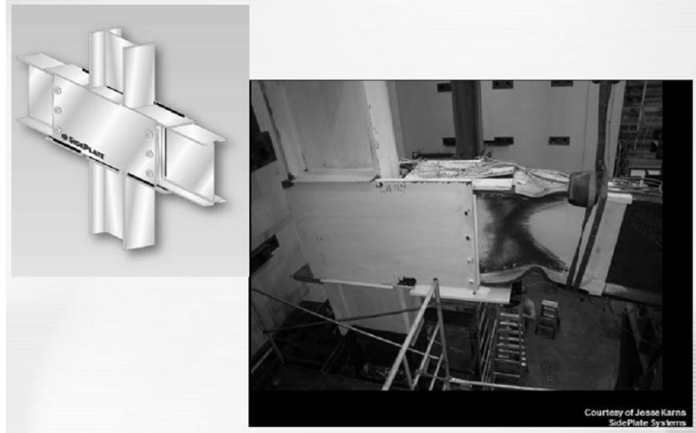

Fig. 11.5. Plastic hinge location and hinge-to-hinge length.

108

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

Courtesy of Jesso Karna
SidePlate Systems

109

AISC 358-16

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

Simpson Strong – Tie Kolon-Kiriş Bağlantısı:

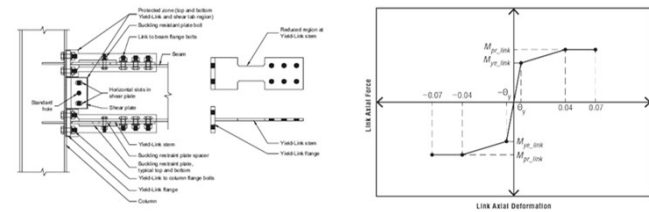

Fig. 12.1. Simpson Strong-Tie Strong Frame moment connection.

FIGURE A18—CONNECTION MOMENT VS. ROTATION

110

AISC 358-16

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

Çift T Kesitli Kolon-Kiriş Bağlantısı (Double – Tee Connection):

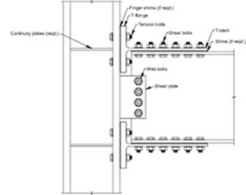

Fig. 11.1. Typical double-tee connection.

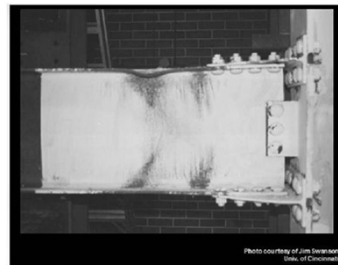

Photo courtesy of Jim Swanson
Steel, of Chicago

111

Fig. 11.2. Beam dimensions for double-tee connections.
Shaded regions represent plastic hinges.

AISC 358-16

Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

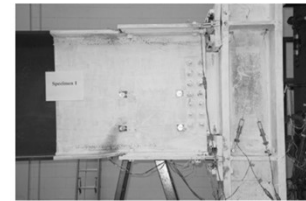
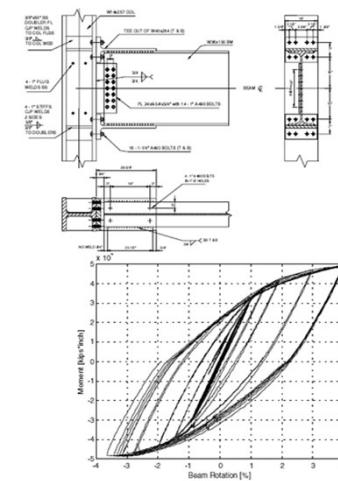

Figure 2-6. Specimen 1 after the test (side view)

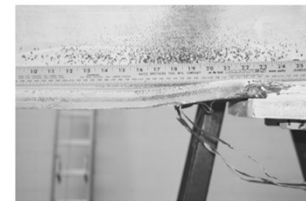

Figure 2-7. Residual beam flange buckling (after the test)

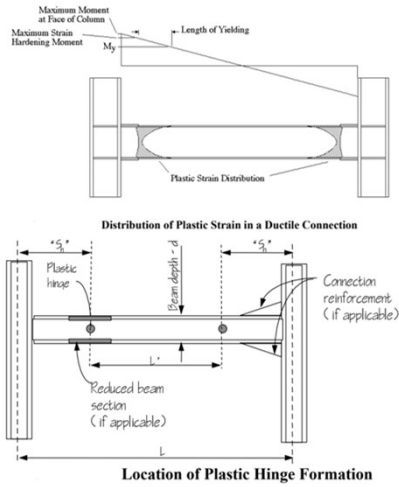
FIGURE A18—CONNECTION MOMENT VS. ROTATION

112

E.POPOV, PEER Report

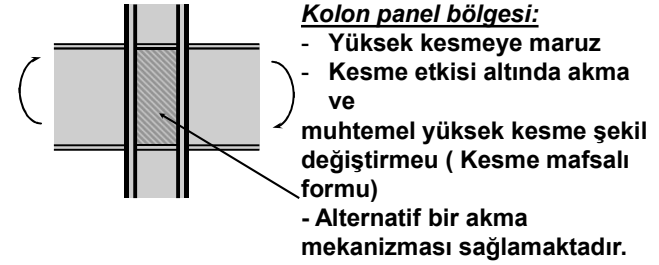
Kalitesi Önceden Belirlenmiş Bağlantılar

E. POPOV ... PEER Report & FEMA 350

113

Kolon panel bölgesi

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

114

Kolon panel bölgesi

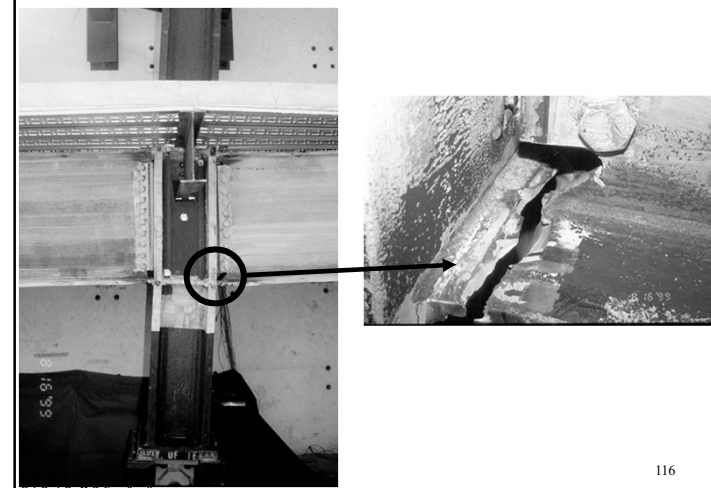
Panel bölgesinde kesme etkisi altında akma durmunda düğüm şekil değiştirmesi

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

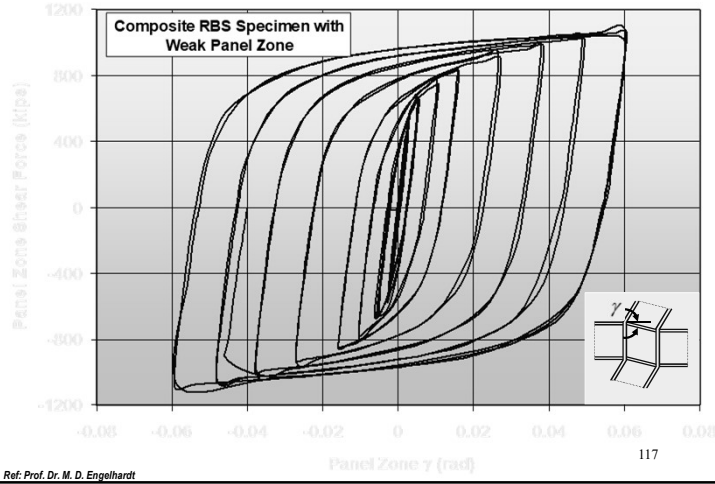
115

Kolon panel bölgesi

116

Kolon panel bölgesi

Kolon panel bölgesi

Panel bölgesi davranışı üzerine gözlemler

- Muhtemel yüksek sünek davranış.
- Panel bölgesinin köşelerinde lokalize şekil değiştirmeler ("kıvrılma"), kiriş başlığı küt kaynak dikişlerinin yakınında kırılma olasılığını artırabilir.
- Yapı yönetmeliklerinde, panel bölgesi tasarımı çok farklı biçimlerde yer almaktadır.
- Mevcut AISC şartnamesi panel bölgesinde doğrusal olmayan davranışı sınırlamaktadır.
- Kabul edilebilir panel bölgesi doğrusal olmayan davranış tanımı için daha fazla araştırmaya ihtiyaç söz konusudur.

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

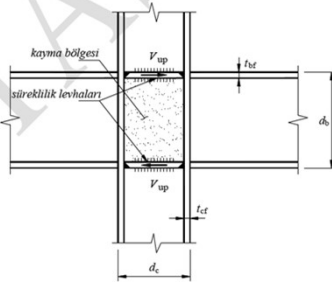
118

Kolon panel bölgesi

Panel Bölgesi : Kesme Dayanımı

9.3.4.2 – Kiriş-kolon birleşim detayında, kolon ve kiriş başlıklarının sınırladığı kayma bölgesinin (Şekil 9.3) V_{up} gerekli kesme kuvveti dayanımı, kolona birleşen kirişlerin olası plastik momentleri etkisinden meydana gelen kolon kesme kuvveti esas alınarak Denk.(9.13) ile hesaplanacaktır.

$$V_{up} = \sum M_{uc} \left(\frac{1}{d_b - t_{bf}} - \frac{1}{H_{col}} \right) \quad (9.13)$$

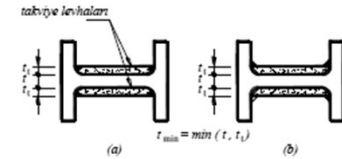

Kolon panel bölgesi

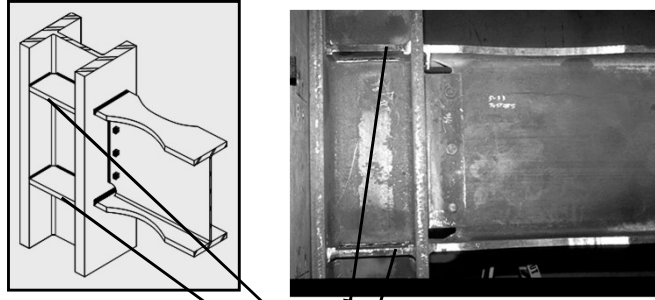
(a) Kayma bölgesi yeterli kesme kuvveti dayanımına sahip olacak şekilde boyutlandırılacaktır. Bunun için, kayma etkisinde akma sınır durumu gözönüne alınarak, kayma bölgesinin tasarım kesme kuvveti dayanımı $\phi_v = 1.0$ (YDKT) ile belirlenecektir. Bu koşulun sağlanamaması halinde kayma bölgesi, gövde takviye levhaları veya köşegen doğrultusunda levhalar eklenerek güçlendirilecektir.

(b) Kolon gövde levhasının ve eğer kullanılmış ise takviye levhalarının her birinin en küçük kalınlığı, $t_{min} \geq u / 180$ koşulunu sağlayacaktır (Şekil 9.4). Bu koşulun sağlanmadığı durumlarda, takviye levhaları ve kolon gövde levhası birlikte çalışmaları sağlanacak şekilde birbirlerine kaynaklanacak ve levha kalınlıkları toplamının $\sum t \geq u / 180$ koşulunu sağladığı kontrol edilecektir.

(c) Kayma bölgesinde takviye levhaları kullanılması halinde, bu levhaların kolon başlık levhalarına bağlanması için tam penetrasyonlu küt kaynak veya köşe kaynağı kullanılacaktır. (Şekil 9.4). Bu kaynaklar, takviye levhası tarafından karşılanan kesme kuvveti gözönüne alınarak boyutlandırılacaktır.

Sürekliлик Levhaları

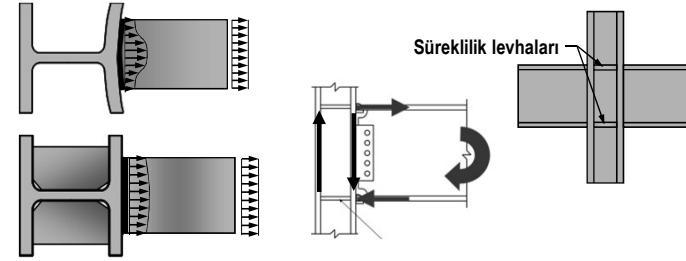
Sürekliлик levhaları

121

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

Sürekliлик Levhaları

Geniş Başlıklı Kolonlar için:

Aşağıdaki şart sağlanmadıkça süreklilık levhaları gerekir:

$$t_{cf} \geq 0.4 \sqrt{1.8 b_{bf} t_{bf} \frac{R_{yb} F_{yb}}{R_{yc} F_{yc}}} \quad \text{ve} \quad t_{cf} \geq \frac{b_{bf}}{6}$$

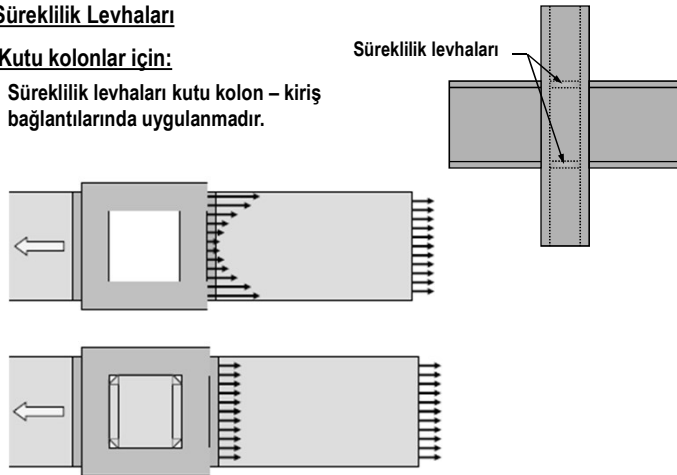
122

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt & Prof. Dr. JUDY LUI

Süreklilık Levhaları

Kutu kolonlar için:

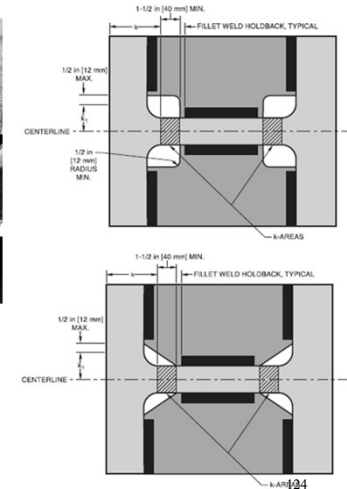
Süreklilık levhaları kutu kolon – kiriş bağlantılarında uygulanmaz.

123

Duane K. Miller, Sc.D., P.E.

Süreklilık Levhaları

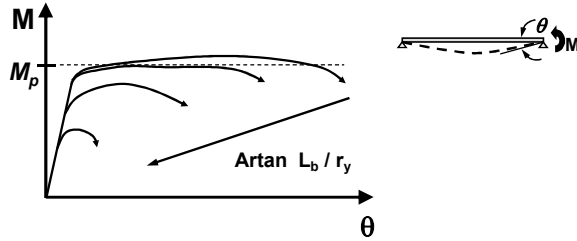
Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

AWS SEISMIC SUPPLEMENT D1

Yanal Stabilite

MÇ'lerde büyük dayanım kayıplarını, yeter sünek davranış elde edilmeden önce oluşmasını engellemek için, çerçevece kirişlerinin yanal burulmalı burkulmaya karşı tutulması gerekmektedir.

(Yeter süneklik= görelî kat ötelemesi dönme açısı 0.04 rad)

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

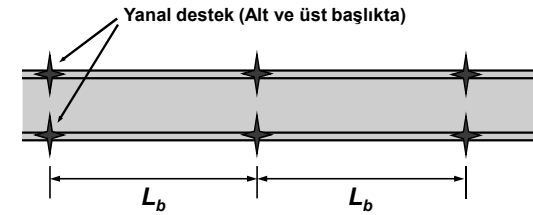
125

Yanal Stabilite

Yanal burulmalı burkulmayı kontrol eden temel nokta:

L_b = yanal destek noktaları arası mesafe

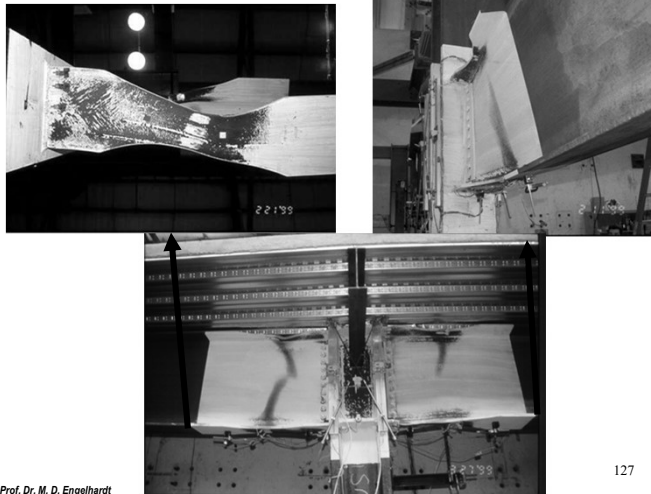
r_y = zayıf eksende atalet yarı çapı

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

126

Yanal Stabilite

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

127

SÜNEK SİSTEMLER İÇİN DÜĞÜM NOKTALARI

- GENEL KAVRAM
- MOMENT AKTARAN ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- **MERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI**
- DIŞMERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- KOLON EKLERİ

128

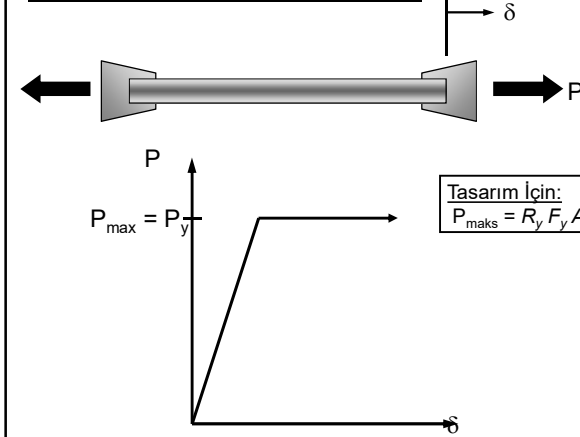
MERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTLARI

- Çapraz Bağlantılarında Oluşabilecek Maksimum Etkiler
- Çapraz – Guse Levhası Bağlantısında Kayıplı Kesitte Kopma Limit Durumu
- Çapraz Bağlantılarında Blok Kesme Limit Durumu
- Guse Levhasının Basınç ve Çekme Altındaki Limit Durumu
- Yeni Deprem yönetmeliğinde Önerilen Bağlantılar
- Kolon ve Kiriş Gövdesinde Lokal Akma Limit Durumu
- Yanal Stabilite
- Çapraz Uçlarının Moment Aktaran Bağlantı ile Bağlı Olduğu Durumda Gerekli Kontroller
- Eğilme / Katlanma Çizgisi

129

Çapraz Bağlantılarında Oluşabilecek Maksimum Etkiler

Çekme Durumunda- Eksenel Kuvvet:

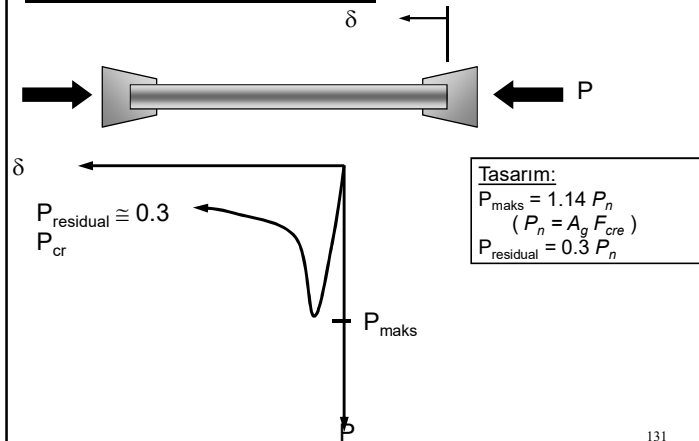

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

130

Çapraz Bağlantılarında Oluşabilecek Maksimum Etkiler

Basınç Durumunda- Eksenel kuvvet

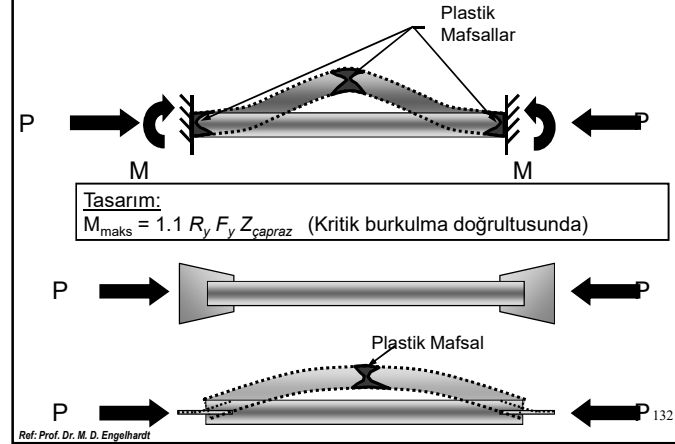

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

131

Çapraz Bağlantılarında Oluşabilecek Maksimum Etkiler

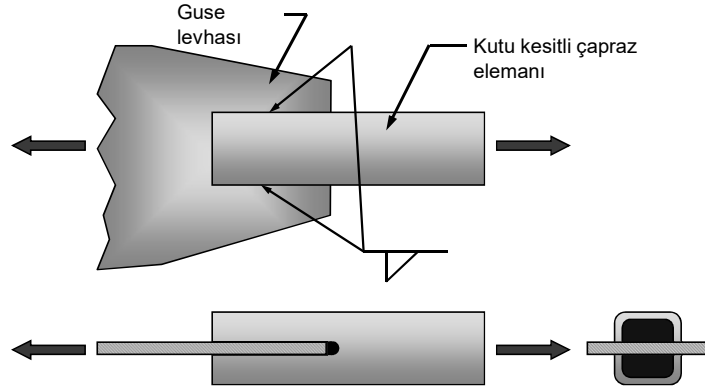
Basınç Durumunda – Eğilme Momenti:

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

132

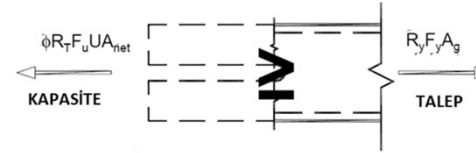
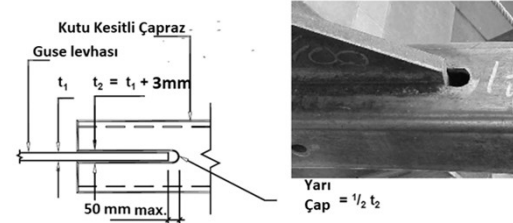
Çapraz – Guse Levhası Bağlantısında Kayıplı Kesitte Kopma Limit Durumu

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

133

Çapraz – Guse Levhası Bağlantısında Kayıplı Kesitte Kopma Limit Durumu

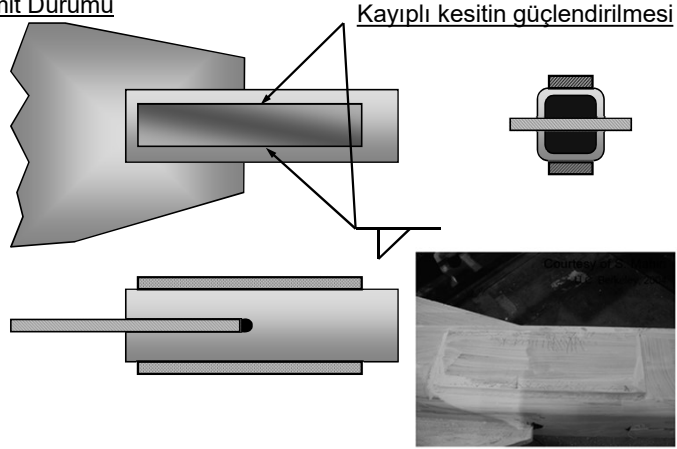

$$\frac{A_{net}}{A_g} \geq \frac{R_y F_y}{\phi R_t F_u U} = \frac{1.23}{S235} \quad 1.17 \quad (U = 0.9) \quad S355$$

Rafael Sabelli

134

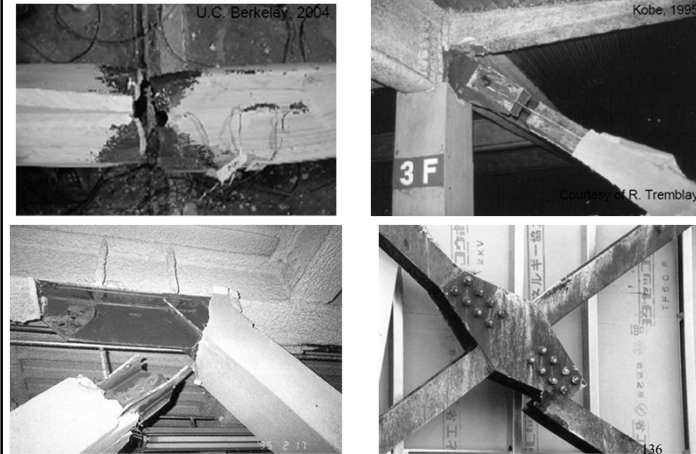
Çapraz – Guse Levhası Bağlantısında Kayıplı Kesitte Kopma Limit Durumu

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

135

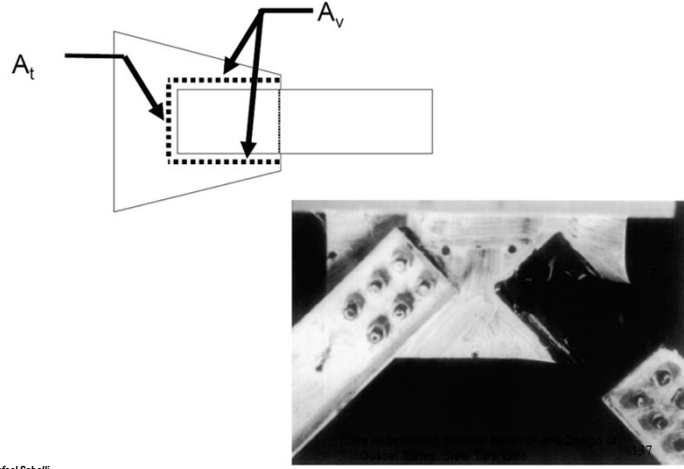
Çapraz – Guse Levhası Bağlantısında Kayıplı Kesitte Kopma Limit Durumu

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

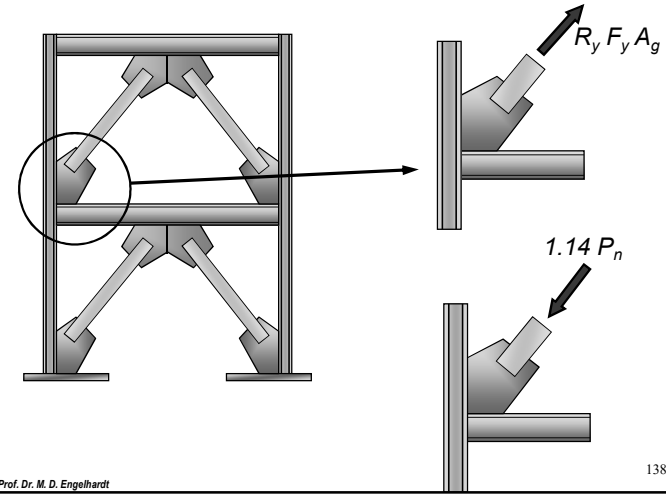
136

Çapraz Bağlantılarında Blok Kesme Limit Durumu

Rafael Sabelli

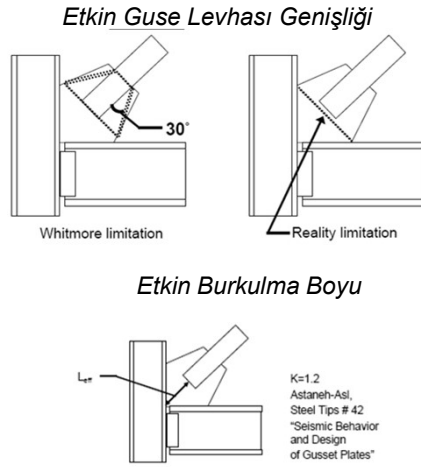
Guse Levhasının Basınc ve Çekme Altındaki Limit Durumu

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

138

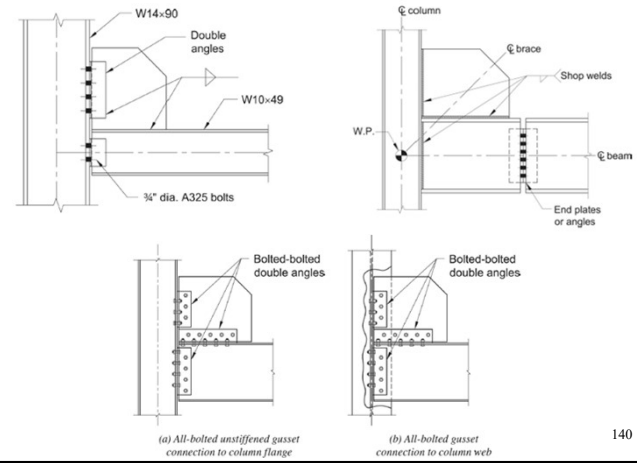
Guse Levhasının Basınc ve Çekme Altındaki Limit Durumu

Rafael Sabelli

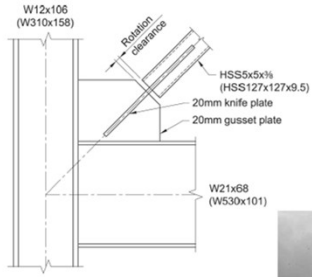
139

Yeni Deprem yönetmeliğinde Önerilen Bağlantılar

140

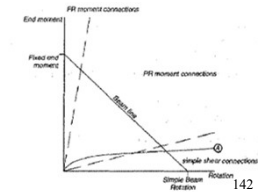
Yeni Deprem yönetmeliğinde Önerilen Bağlantılar

Courtesy of R. Tremblay

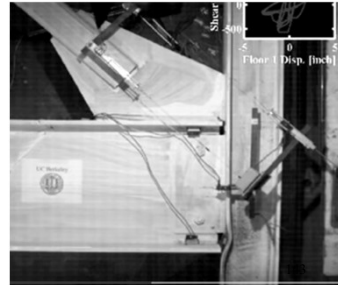
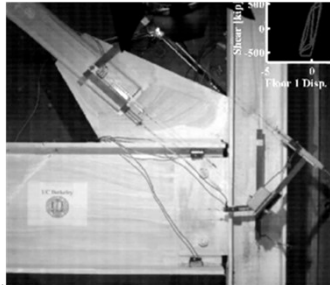
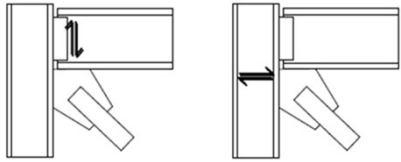
Yeni Deprem yönetmeliğinde Önerilen Bağlantılar

- Bağlantı dönme açısı $\approx$ Görelî Kat Ötelemesi açısı
- Basit bağlantılar belirli bir elastik ötesi dönme kapasitesine sahip olmalıdır. (Minimum %2.5 YTDY – 2018)
- Kesme levhali bağlantıların dönme kapasitelerinin az olduğu yapılan araştırmalar ile tespit edilmiştir.
- Bu durumda, köşebent ve alın levhali bağlantıları kullanılması yönetmeliklerde belirtilmiştir.

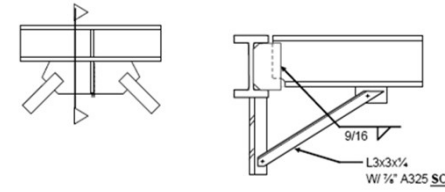
Rafael Sabelli

Kolon ve Kiriş Gövdesinde Lokal Akma Limit Durumu

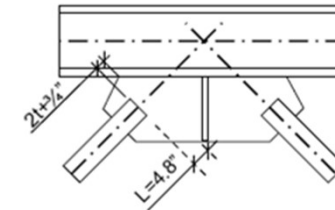

Rafael Sabelli

Yanal Stabilite

Guse levhasında plastikleşecek bölgelerin belirlenmesi

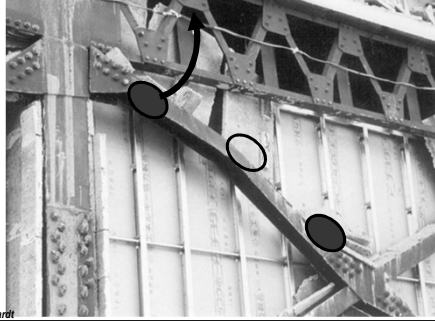
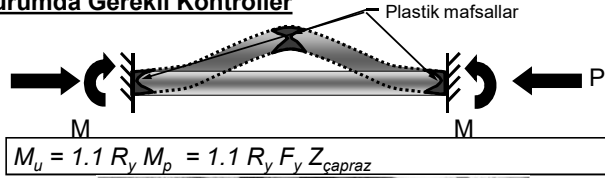

Rafael Sabelli

144

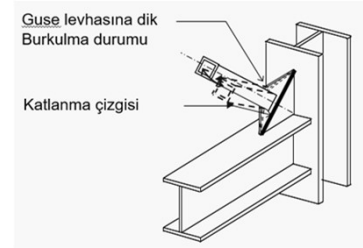
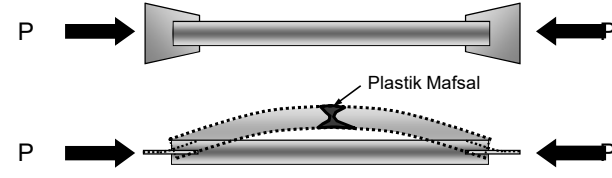
Çapraz Uçlarının Moment Aktaran Bağlantı ile Bağlı Olduğu Durumda Gerekli Kontroller

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

145

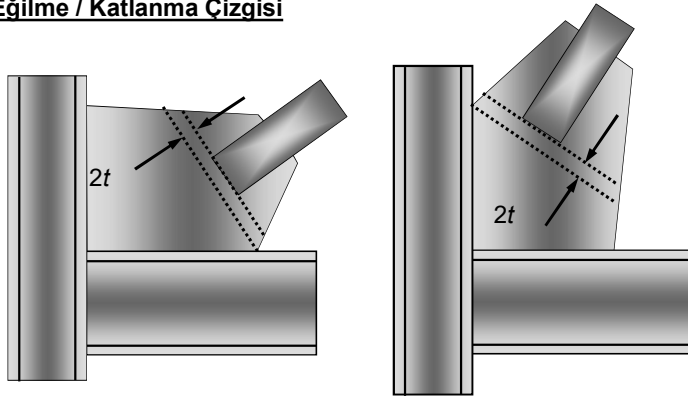
Eğilme / Katlanma Çizgisi

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

146

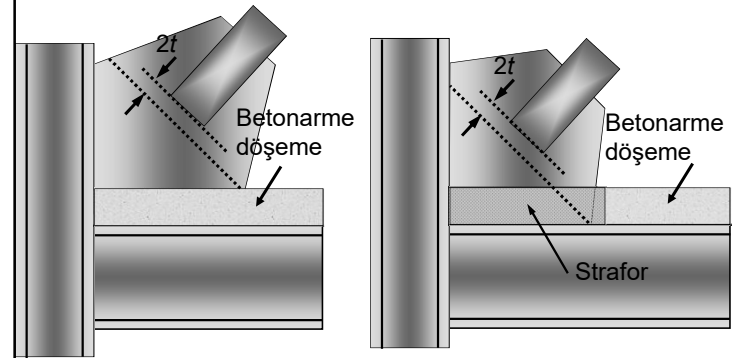
Eğilme / Katlanma Çizgisi

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

147

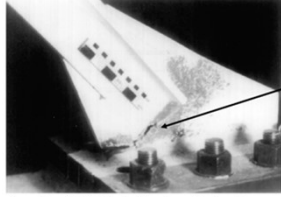
Eğilme / Katlanma Çizgisi

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

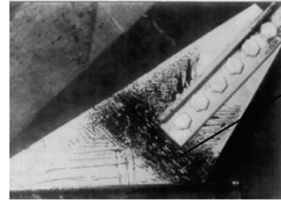
148

Eğilme / Katlanma Çizgisi

From Astaneh-Asl, Seismic Behavior and Design of Gusset Plates, Steel Tips 1998

Crack formed by gusset plate folding
Guse levhası katlanma çizgisinde kırılma

From Astaneh-Asl, Seismic Behavior and Design of Gusset Plates, Steel Tips 1998

Gusset plate fold line
Guse levhası katlanma çizgisi

149

Eğilme / Katlanma Çizgisi

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

150

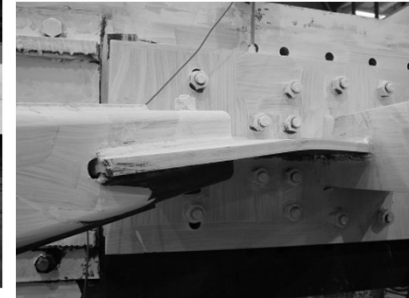
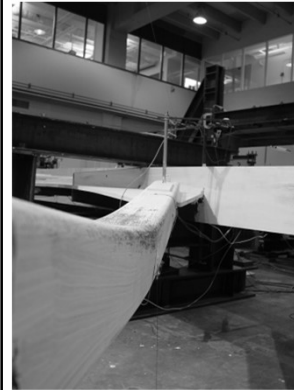
Eğilme / Katlanma Çizgisi

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

151

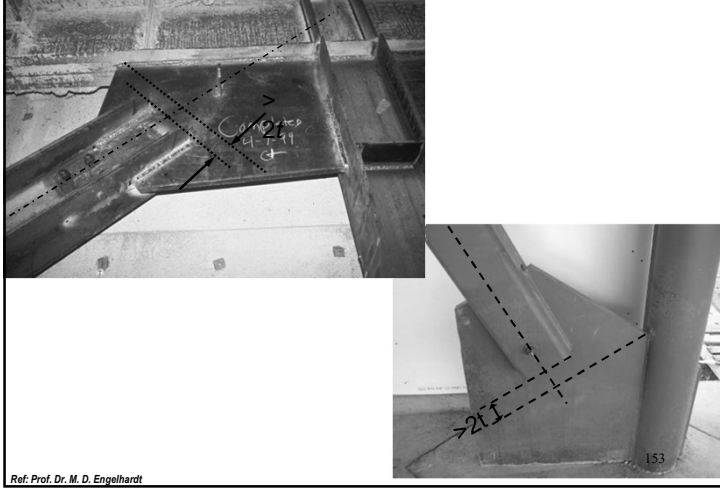
Eğilme / Katlanma Çizgisi

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

152

Eğilme / Katlanma Çizgisi

Eğilme / Katlanma Çizgisi

SÜNEK SİSTEMLER İÇİN DÜĞÜM NOKTALARI

- GENEL KAVRAM
- MOMENT AKTARAN ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- MERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- DIŞMERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- KOLON EKLERİ

156

Dışmerkez Çelik Çaprazlı Çerçeve Detayları

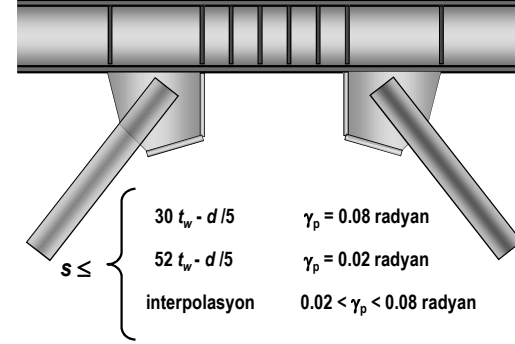
- Bağ Kirişi Berkitme Düzeni
- Bağ kirişi – Çapraz Bağlantıları
- Bağ Kirişi – Kolon Bağlantısı
- Değişebilir Bağ Kirişi
- Yanal Stabilite
- Kolon – Kiriş Bağlantıları
- Christchurch Depremi Hasarları Üzerine

157

Bağ Kirişi Berkitme Düzeni

$e \leq 1.6 M_p / V_p$
(Kesme etkisi altında akma)

Bağ kirişi
uzunluğu = e
 s s s s s

$s \leq \begin{cases} 30 t_w - d / 5 & \gamma_p = 0.08 \text{ radyan} \\ 52 t_w - d / 5 & \gamma_p = 0.02 \text{ radyan} \\ \text{interpolasyon} & 0.02 < \gamma_p < 0.08 \text{ radyan} \end{cases}$

t_w = bağ kirişi gövde kalınlığı d = bağ kirişi yüksekliği

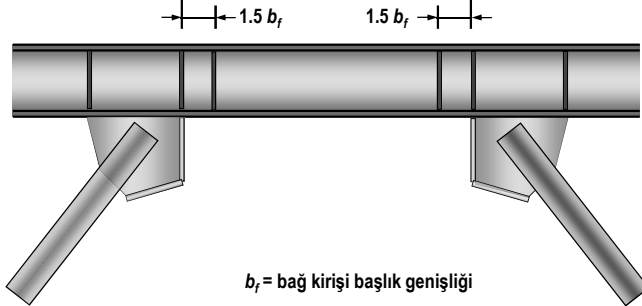
Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

158

Bağ Kirişi Berkitme Düzeni

$2.6 M_p / V_p < e < 5 M_p / V_p$
(Uzun bağ kirişi)

Bağ kirişi uzunluğu = e

b_f = bağ kirişi başlık genişliği

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

159

Bağ Kirişi Berkitme Düzeni

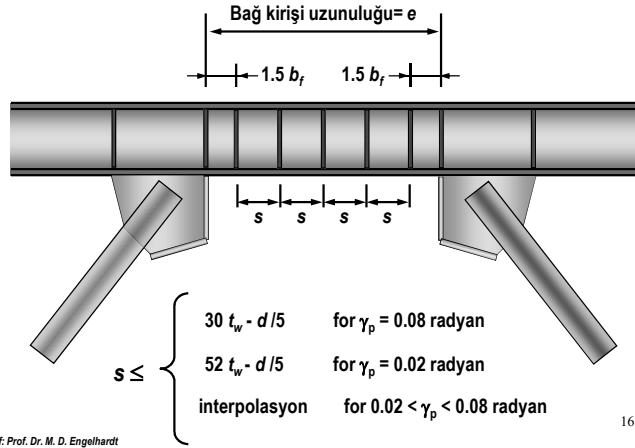
Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

160

Bağ Kirişi Berkitme Düzeni

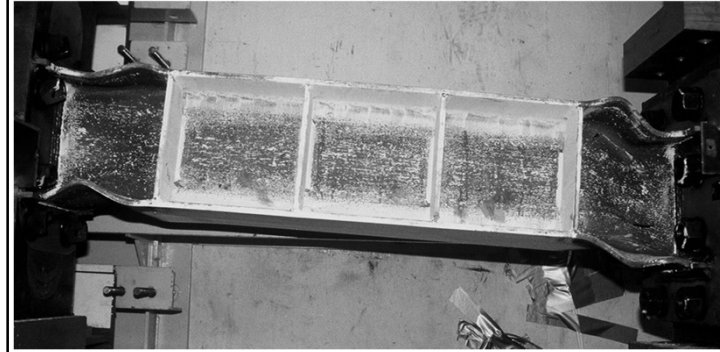
$$1.6 M_p / V_p < e < 2.6 M_p / V_p$$

(Orta bağ kirişi)

161

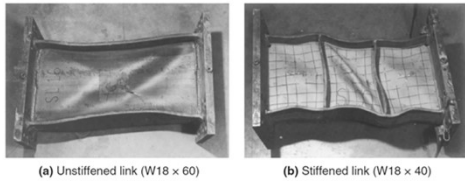
Bağ Kirişi Berkitme Düzeni

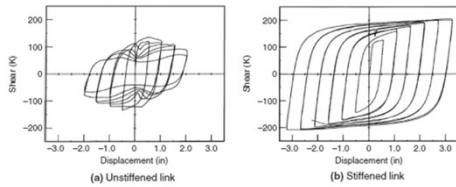
Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

162

Bağ Kirişi Berkitme Düzeni

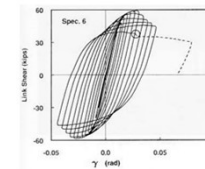
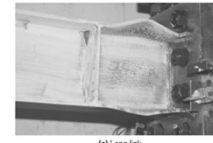
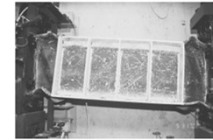
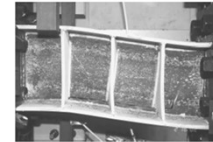

Unstiffened versus stiffened link. (Malley and Popov 1983, with permission from EERC, University of California, Berkeley.)

163

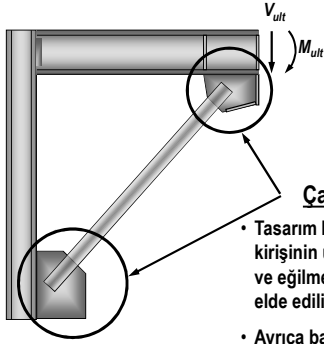
Bağ Kirişi Berkitme Düzeni

Link failure modes. (Courtesy of M.D. Engelhardt, Dept. of

164

Bağ Kiriş – Çapraz Bağlantıları

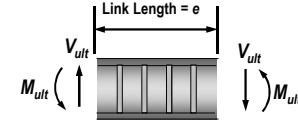
Çapraz bağlantıları

- Tasarım kuvvetleri (P and M) bağ kirişinin üreteceği maksimum kesme ve eğilme etkilerinden (V_{ult} ve M_{ult}) elde edilir.
- Ayrıca basınç için $1.1 R_y P_n$ kuvveti ile kontrol yapılır.
- Çaprazlarda burkulma öngörülmediği için katlanma çizgisi söz konusu değildir.

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

165

Bağ Kiriş – Çapraz Bağlantıları

Çaprazların tasarımı için:

$$V_{ult\_Ç} = 1.25 R_y V_n$$

Bağ kirişi dışındaki kirişler için :

$$V_{ult\_B} = 1.1 R_y V_n$$

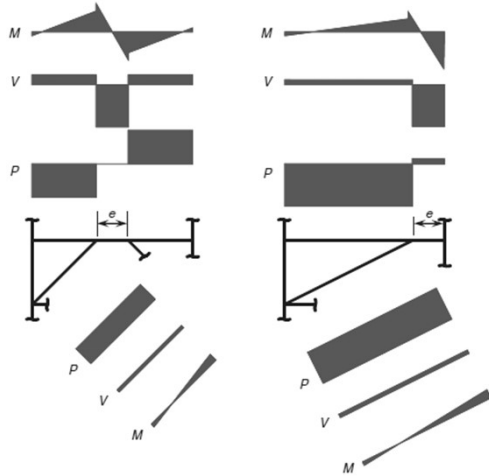
V_n = bağ kirişi nominal kesme dayanımı = $\min (V_p \text{ or } 2 M_p / e)$

$$M_{ult} = \frac{e V_{ult}}{2}$$

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

166

Bağ Kiriş – Çapraz Bağlantıları

167

Bağ Kiriş – Çapraz Bağlantıları

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

168

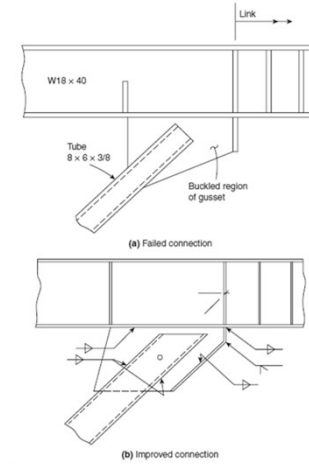
Bağ Kiriş – Çapraz Bağlantıları

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

169

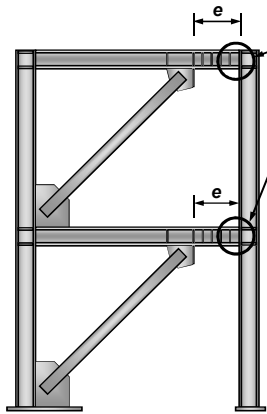
Bağ Kiriş – Çapraz Bağlantıları

Brace-to-beam gusset connection. (Courtesy of M.D. Engelhardt, Dept. of Civil Engineering, University of Texas, Austin.)

170

Bağ Kirişi Kolon Bağlantısı

Bağ kirişi kolon bağlantısı

Aşağıdaki dönme değerlerini oluşmasını sağlamalıdır:

$$\gamma_p \geq \pm 0.08 \text{ rad. for } e \leq 1.6 M_p / V_p$$

$$\gamma_p \geq \pm 0.02 \text{ rad. for } e \geq 2.6 M_p / V_p$$

interpolasyon

$$1.6 M_p / V_p < e < 2.6 M_p / V_p$$

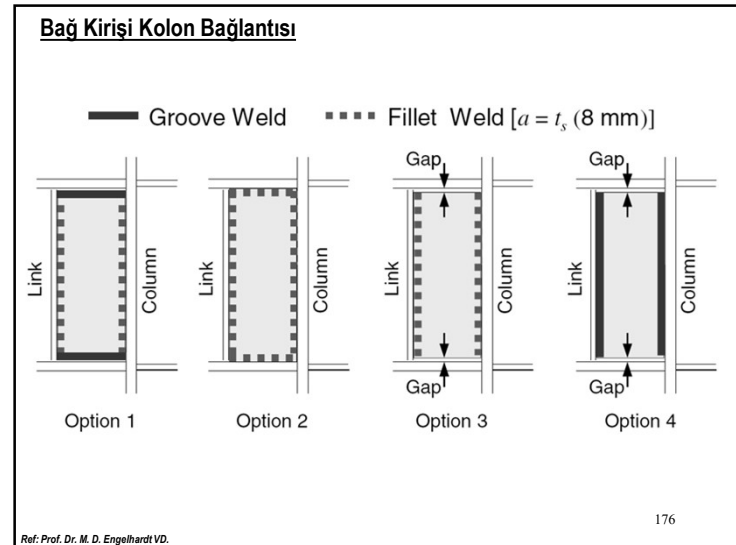
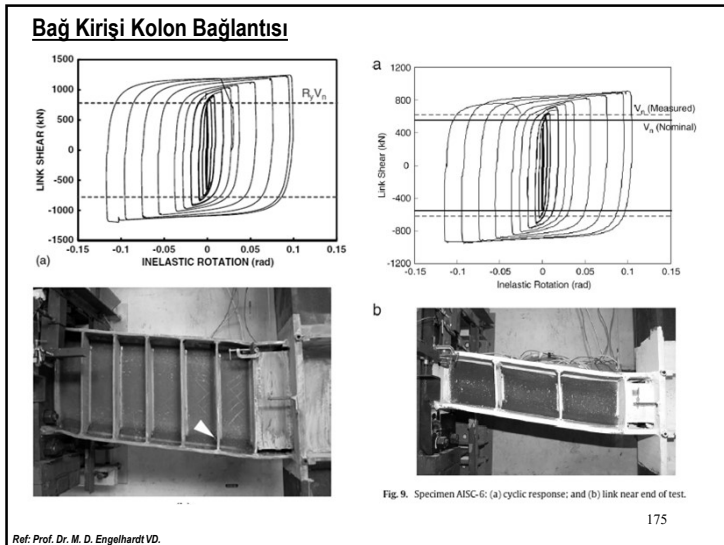
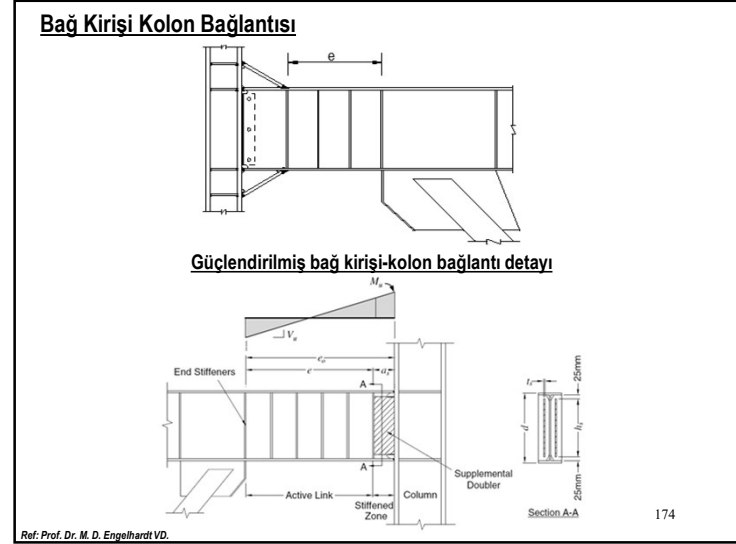
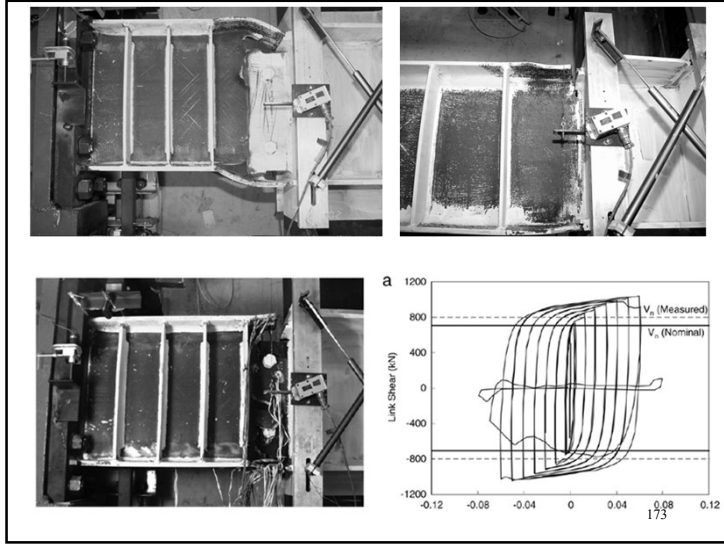
Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

171

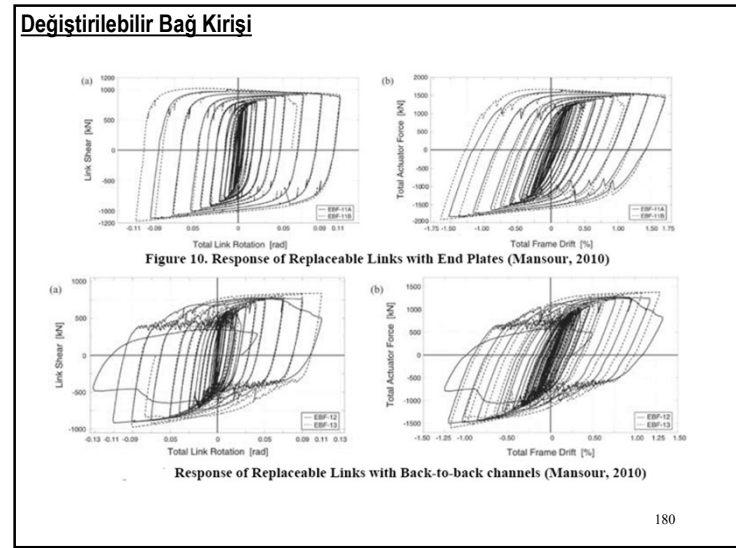
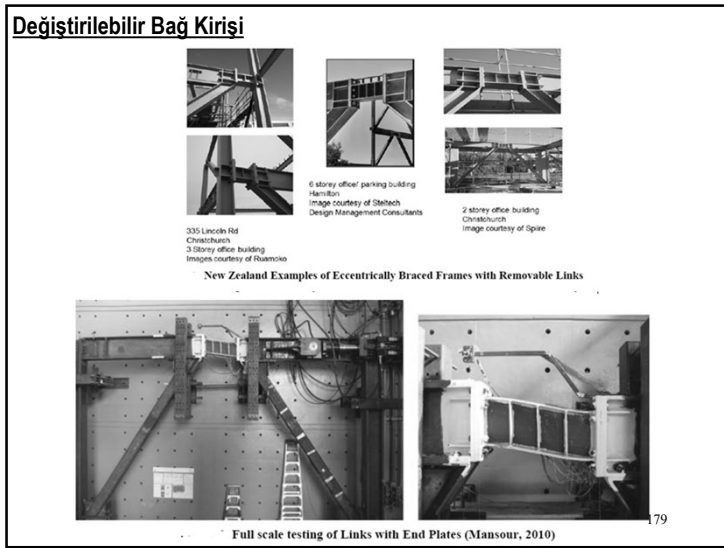
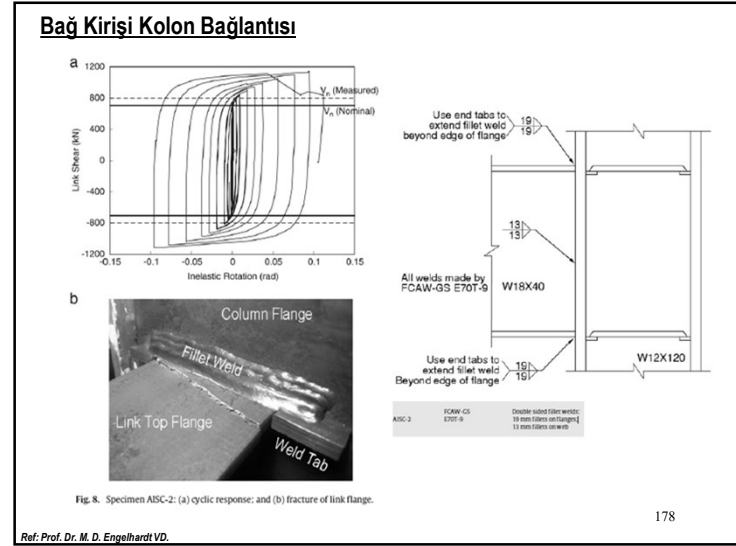
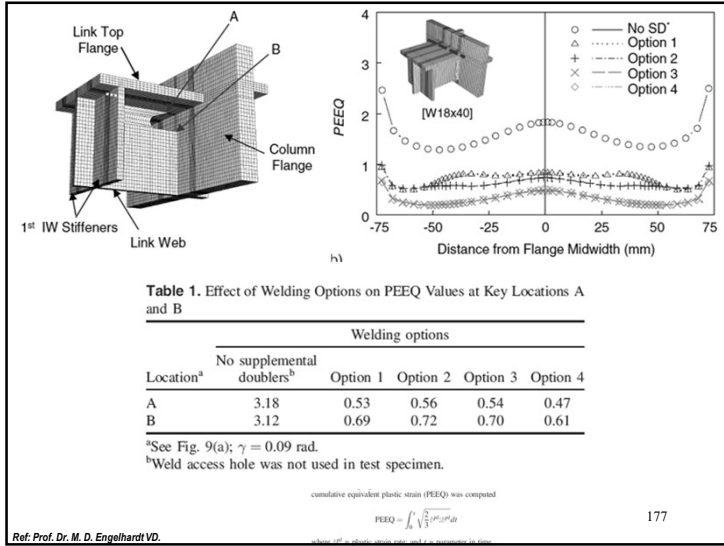
Bağ Kirişi Kolon Bağlantısı

- Bağ kirişi – kolon bağlantısı oluşacak maksimum kesme kuvvetini ve bu kuvvet kaynaklı kolon yüzündeki momente karşılık gerekli dayanımı olmalıdır.
- Bir önceki madde belirtilen kuvvetlerin yanı sıra diyafram kuvvetlerini de taşımalı. (Eksenel çekme ve basınç)
- Bağ kirişinin kolona moment aktaran bağlantısının kalitesi önceden belirlenmiş bağlantı olması gerekmektedir.
- Fakat kolona bağlı bağ kirişlerinin kalitesi önceden belirlenmiş bağlantısı mevcut değildir. AISC 358 ve FEMA 350 dokümanlarında tariflenen detaylar bağ kirişi için uygun değildir. Bu sebeple tasarlanacak bağlantı çevrimsel deneye tabi tutulmalıdır.
- Deney yapılmadığı durumlarda aşağıdaki şartlar sağlanmalıdır;
  1. güçlendirilmiş moment çerçeve bağlantısı kullanılabilir. Bu bağlantı akma gerilmelerinin bağlantıdan uzakta olacağı bir bağlantı olmalıdır.
  2. Tam derinlikli berkitmeler güçlendirilmiş kesit ile bağ kirişi kesiti arayüzünde teşkil edilmeli.
  3. Bağ kirişi uzunluğu $e \leq 1.6 M_p / V_p$

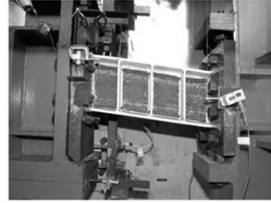
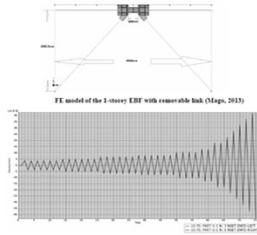
172

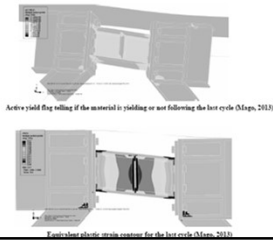

Değiştirilebilir Bağ Kirişi

Experimental Testing of Shear Links (AISC, 2007)

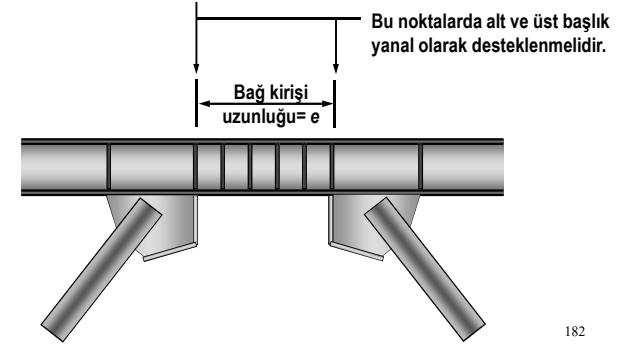

181

Yanal Stabilite

$$\text{Gereken yanal destek dayanımı: } P_b = 0.06 \frac{|R_y F_y Z|_{Link}}{h_o}$$

h_o = bağ kirişi başlık eksenleri arasındaki mesafe

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

182

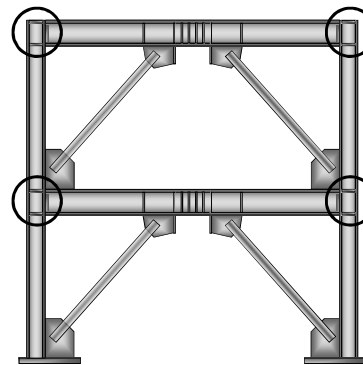
Yanal Stabilite

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

183

Kolon-Kiriş Bağlantıları

Bağ kirişinden uzak kolon kiriş bağlantıları:

Mafsal bağlı durumda: $R=7$
Moment bağlı durumda (Sünek düzeyi normal koşulları ile): $R=8$

Kolon kiriş bağlantıları 0.025 radyan dönmeyi sağlayacak şekilde detaylandırılmalı. Yeni deprem yönetmeliği EK9C

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

184

Christchurch Depremi Hasarları Üzerine

22.02.2011

Michel Bruneau¹, Charles Clifton², Greg MacRae³, Roberto Leon⁴, and Alistair Fussell⁵

185

Michel Bruneau¹, Charles Clifton², Greg MacRae³, Roberto Leon⁴, and Alistair Fussell⁵

186

SÜNEK SİSTEMLER İÇİN DÜĞÜM NOKTALARI

- GENEL KAVRAM
- MOMENT AKTARAN ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- MERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- DIŞMERKEZİ ÇAPRAZLI ÇERÇEVELER İÇİN SÜNEK DÜĞÜM NOKTALARI
- KOLON EKLERİ

187

KOLON EKLERİ

- Genel Kurallar
- Tasarım Kuvvetleri (MÇ)
- Tasarım Kuvvetleri (MMÇ)
- Tasarım Kuvvetleri (DMÇ)

188

KOLON EKLERİ

Genel Kurallar

9.2.10.1 – Deprem yükü etkisindeki taşıyıcı sistemlerin kapsamı dışında olan kolonlar da dahil olmak üzere, tüm kolonlar için *kolon ekleri* giriş başlıklarının kolona birleşim düzlemlerinden en az 1.2 m uzakta yapılacaktır. Ancak, kolon net yüksekliğinin 2.4 m den az olması halinde, kolon eki net yüksekliğin ortasında teşkil edilecektir. Bununla beraber, kolon gövdesi ve başlıklarının tam penetrasyonlu küt kaynak ile birleştirildiği eklerin, kolon enkesit yüksekliğinden az olmamak koşulu ile, giriş başlıklarının kolona birleşim düzlemlerine daha yakın bölgelerde teşkil edilmesine izin verilebilir.

9.2.10.2 – Kolon eklerinin boyutlandırılmasında ek detayının gerekli dayanımı, kolonun boyutlandırılmasında esas alınan iç kuvvet durumu ve ilgili maddelerde belirtilen kurallar esas alınarak belirlenecektir.

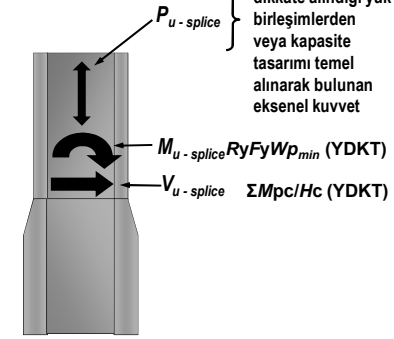
9.2.10.3 – Kolon ekleri bulonlu, köşe ve küt kaynaklı yapılabilir. Ekin küt kaynaklı olması durumunda tam penetrasyonlu küt kaynak kullanılacaktır (Bkz. Ek 9A).

189

Tasarım Kuvvetleri (MÇ)

Kolon ekleri 9.2.10'da verilen ilgili koşulları sağlayacak şekilde boyutlandırılacaktır. Ayrıca, bulonlu kolon eklerinin gerekli eğilme dayanımı, eklenen elemanlardan küçük enkesitli olanı dikkate alınarak $R_y F_y W_p / 1.5$ (GKT) veya $R_y F_y W_p$ (YDKT) şeklinde hesaplanacaktır. Eklerin gerekli kesme kuvveti dayanımı, $\Sigma M_{pc} / 1.5 H_c$ (GKT) veya $\Sigma M_{pc} / H_c$ (YDKT), 9.3.1.3(a) ve 9.3.1.3(b) den elde edilen kesme kuvveti değerlerinden en büyüğü olarak alınacaktır. Burada,

ΣM_{pc} , eklenen kolonun alt ve üst uçlarındaki kolon eğilme momenti dayanımlarının toplamıdır.

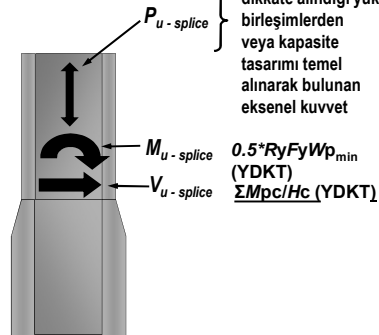

190

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

Tasarım Kuvvetleri (MMÇ)

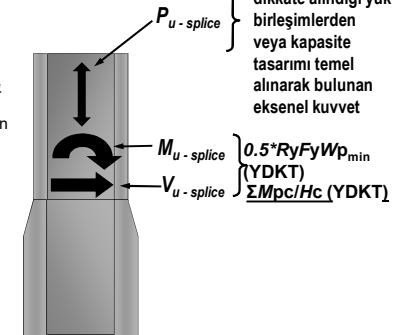
Kolon ekleri 9.2.10'da verilen koşulları sağlayacak şekilde boyutlandırılacaktır. Kolon eklerinin eğilme momenti dayanımı, eklenen elemanlardan küçük kesitli olanının eğilme kapasitesinin %50'sinden az olmayacaktır. Gerekli kesme kuvveti dayanımı, $\Sigma M_{pc} / 1.5 H_c$ (GKT) veya $\Sigma M_{pc} / H_c$ (YDKT) şeklinde hesaplanacaktır.

191

Tasarım Kuvvetleri (DMÇ)

Süneklik düzeyi yüksek merkezi çaprazlı çelik çerçevelerin kolon ekleri için 9.6.7'de verilen koşullar süneklik düzeyi yüksek dışmerkez çaprazlı çelik çerçevelerin kolon ekleri için de aynen geçerlidir.

192

Ref: Prof. Dr. M. D. Engelhardt

**KATILIMINIZ İÇİN
TEŞEKKÜRLER**

194